TRST, sreda
27. julija 1955
Leto XI. - Št. 176 (3105)

PRIMORSKI DNEVNIK

KA NJI

Cena 20 lir
Poštnina plačana v gotovini
Tel. 94-638, 93-808, 37-338

UREDNISTVO: UL. MONTECCHI št. 6, III. nad. — TELEFON 93-808 IN 94-638 — Poštni predal 559 — UPRAVA: UL. SV. FRANCISKA št. 20 — Tel. št. 37-338 — OGLASI: od 8.-12.30 in od 15.-18. — Telefon 37-338 — CENE OGLASOV: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir - Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 30 din - Podruž.: GORICA, Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 33-82

NAROCNINA: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. — Federat. ljudska republika Jugoslavija: Izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun Založništvo tržaškega tiska Trst 11-5374 — ZA FLRJ: Agencija demokratičnega inozemskega tiska, Državna založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva 3-I., tel. 21-928, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 60 - KB - 1 - Z - 375 - Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ - Trst

GOVOR AMERIŠKEGA PREDSEDNIKA PO RADIOTELEVIZIJI PO POVRATKU IZ ŽENEVE

Eisenhower se je na konferenci prepričal da si vsi udeleženci žele mirno sodelovanje

Predsednik ne podcenjuje težav in ovir, ki se bodo še pojavile, zaupa pa, da bo z vzajemnimi napori mogoče doseči dobre rezultate - Dulles: Zmanjšala se je nevarnost vojne

WASHINGTON, 26. — Predsednik Eisenhower je imel včeraj zvečer govor ameriškemu ljudstvu po radiu in televiziji. Obravnaval je ženevsko konferenco in dejal, da si ni treba utvarjati, da bi pogajanja, pa naj bodo še tako prijateljska in plodna, sama po sebi zadostovala, da se napolni prepad, ki loči Vzhod od Zahoda». Dodal je, da med ženevsko konferenco ni bil sklenjen noben tajen sporazum med udeleženci in da se lahko vse, o čemer so se dogovorili, tudi objavi.

Eisenhower je zatrdil, da so morali vsi spoznati, da so ZDA pripravljene iti zelo daleč v iskanju miru in sodelovanja z ZSSR in vsako drugo državo, če le te dokažejo svojo iskrenost in željo, da se pogajanja nadaljujejo. Oba bloka, vzhodni in zahodni, sta si v Ženevi vzajemno zagotovila, je dejal Eisenhower, da bosta odslej delovala v duhu sprave in sodelovanja. Oktobrski sestanek zunanjih ministrov v Ženevi bo dokončni dokaz dobrih namenov, ki jih je v Ženevi proglašala ZSSR, kajti na tem sestanku bo treba konkretizirati splošne izjave, ki so bile izrečene v Ženevi. ZDA pa so v Ženevi pokazale, je dejal predsednik, da želijo mir; ameriški predstavniki so imeli med konferenco vtis, da vsi udeleženci gojijo isto željo, ki odgovarja volji vsega človeštva.

Predsednik Eisenhower je tudi izjavil, da sta v Ženevi Dulles in on izrazila ameriško stališče o usodi vzhodnoevropskih satelitskih držav. Poudaril je nato, da je bil na področju kulturnih, trgovinskih in drugih izmenjav med Vzhodom in Zahodom dosežen kar najširši sporazum in da je glede nekaterih aspektov tega vprašanja prišlo do navdušenega pristanka vseh udeležencev konference. Predsednik je dejal, da je bil dosežen najpopolnejši sporazum predvsem glede izmenjave oseb. Podana so bila medsebojna zagotovila za izvajanje te politike v «novem spravljivem duhu sodelovanja».

Nato je predsednik opozoril, da njegova vlada ne podcenjuje težav in ovir, ki se bodo še pojavile na poti k sporazumu, izrazil pa je upanje, da bo z vzajemnimi napori mogoče doseči dobre rezultate.

Končno je Eisenhower pozval ameriško ljudstvo, naj dokaže svojo budnost, daljnovidnost in potrpežljivost.

Ameriški državni tajnik John Foster Dulles pa je rekel na svoji današnji redni tedenski tiskovni konferenci, da se je po ženevski konferenci nevarnost vojne zmanjšala. Konferenca je omogočila, da se nesoglasja med ZDA in ZSSR poverijo diplomatični proceduri, ne da bi bilo potrebno poseči po oboroženem spopadu. Združitev Nemčije, je nadaljeval Dulles, je «v zraku»; uresničena ne bo takoj, toda uresničena bo gotovo.

Pri obravnavanju ženevske konference je Dulles poudaril senzacionalni značaj Eisenhowerjevega predloga o vzajemnem sistemu letalskega ogledovanja med ZDA in ZSSR. Ni se treba čuditi, če se Rusi o tem še niso izrekli, kajti tak predlog zahteva mnogo premisleka, je dejal Dulles.

V prikazovanju bilance ženevske konference je Dulles dejal, da je konferenca dala dobre rezultate, ker je zmanjšala vojno nevarnost in pripeljala do določene spremembe v odnosih med ZSSR in zahodnimi velesilami. Na vprašanje nekega novinarja je Dulles zatrdil, da je Eisenhower podal svoj znani predlog v Ženevi, ne da bi se poprej posvetoval z vojaškimi poveljstvi ali z voditelji kongresa. Dulles je dodal, da se je zamisel letalskega ogledovanja miroljubnih področij pojavila po korejski vojni, ko je nekaj izvidniških letal Združenih narodov lahko ugotovilo neupravičene koncentracije sil na severnokorejskih letališčih.

O združitvi Nemčije, ki je «v zraku», je Dulles dejal, da mora biti izvršena v okviru evropskega varnostnega sistema. Na drugi strani, je nadaljeval državni tajnik, je ženevska konferenca dala ZDA priložnost, da poudarijo važnost, ki jo pripisujejo želji, da bi «v sedaj satelitskih deželah bile na oblasti vlade, ki bi si jih te dežele same izbrale». ZSSR ni dala nobenih posebnih zagotovil, vseeno pa se je pojavilo upanje, je dejal Dulles, kajti «posrečilo se je dopovedati sovjetskim voditeljem, da sedanji položaj v satelitskih deželah predstavlja razlog za napetost in negotovost v odnosih med Vzhodom in Zahodom.

Končno je Dulles dejal, da je ženevska konferenca dokazala, da je enotnost Zahoda «močnejša kot kdajkoli». Zaključil je z besedami, da je Eisenhower osebno odigral odlično vlogo.

Povečanje uvoza v FLRJ

BEOGRAD, 26. — Vrednost jugoslovanskega izvoza v prvi polovici letošnjega leta znaša skoraj 32 milijard din v primerjavi z 31,9 milijard v prvih šestih mesecih lanskega leta. V istem času je bilo uvoženega blaga v vrednosti 68 milijard, torej za 17,4 milijard din več kot v odgovarjajočem razdobju lanskega leta. Do povečanja uvoza je prišlo v glavnem zaradi obsežnih dobav pšenice iz pomoči.

V prvih šestih mesecih letošnjega leta se je jugoslovanska industrijska proizvodnja povečala za 23 odst. v primerjavi z istim razdobjem lanskega leta. Zlasti se je povečala proizvodnja črne metalurgije, kemične industrije in elektroenergije.

Industrijska proizvodnja v Srbiji se je v prvi polovici letošnjega leta povečala v primeri z lansko proizvodnjo za 24 odst. Največji obseg proizvodnje je dosežen v kemijski industriji in sicer za 59 odst., dalje v črni metalurgiji, v tekstilni in v elektroindustriji. Proizvodnja električne energije se je povečala za 12 odst.

Uspehi reške ladjedelnice

REKA, 26. — Pogodbe, ki jih je sklenila reška ladjedelnica «3. maj» z inozemskimi lastniki ladij za izgradnjo petih velikih ladij po 10.500 ton, pomenijo največji uspeh ne le jugoslovanskih ladjedelnic, temveč jugoslovanske industrije sploh, na svetovnem tržišču. S sklenitvijo teh pogodb so tuji lastniki ladij izrazili priznanje jugoslovanski ladjedelnici za kvaliteto njenih del in za njene dobavne roke. Za gradnjo vsake teh ladij potrebuje ladjedelnica poldrugo leto. Gradnja ladij za inozemstvo pomeni tudi velik komercialni uspeh.

V ladjedelnici «3. maj» so v teku priprave za proizvodnjo Dieslovih motorjev od 3 do 10.000 konjskih sil.

Hruščev priporoča združevanje med obema nemškima republikama

Sekretar CK KP ZSSR je v govoru v Berlinu poudaril, da bi bilo zbližanje med obema Nemčijama najboljša pot do dejanske združitve dežele - „Ni mogoča nemška enotnost z žrtvovanjem vzhodnonemške republike", je izjavil Hruščev - O Adenauerjevem obisku v Moskvi

BERLIN, 26. — Na velikem zborovanju, ki je bilo danes prirejeno v vzhodnem Berlinu, je prvi sekretar CK KP ZSSR Nikita Hruščev izjavil med drugim:

«Ženevska konferenca je imela zgodovinski pomen in na njej so bili doseženi pozitivni rezultati. Konferenca je postavila osnovo za zaupanje med državami z različnimi režimi in za miroljubno koeksistenco med njimi. Trdno upamo, da se bodo ti rezultati še bolj razvili. Štirje načelniki vlad so se dogovorili, da bodo nadaljevali pogajanja o mednarodnih vprašanjih. Upamo, da bo konferenca zunanjih ministrov pomenila nov uspeh in da bodo na njej upoštevani interesi enih in drugih. To je neizbežni pogoj, da se lahko napreduje po poti miru.

V Ženevi smo razpravljali o važnem nemškem vprašanju, o katerem ZSSR iskreno želi, da bi bilo rešeno. Sta pa dva načina za rešitev nemškega vprašanja: remilitarizacija Nemčije, ki bi vodila k novi vojni na eni strani, na drugi strani pa demokratična in miroljubna združitev dežele, ki bi lahko tako prispevala k splošni varnosti. To je pot, ki jo želi tudi ZSSR.»

Hruščev je nato dejal, da zavlačevanja nemške združitve «ni kriva ZSSR, ki pred ratifikacijo pariških sporazumov ni varčevala z opozorili, toda nekateri državniki so hoteli pohiteti z ratifikacijo, da bi se pogajali z ZSSR s pozicije sile». Dodal je, da se je pokazalo, kako prazni so bili ti računi.

Nato je Hruščev omenil predloge sovjetske delegacije na ženevski konferenci in nadaljeval. «Toda najboljša metoda bi bila, ko bi Nemci sami uresničili svojo združitev in sami odločali o svojem bodočem režimu. Gre za to, da se uresniči evropska varnost in da se vzpostavijo stiki med obema deloma Nemčije. Ni mogoče doseči nemške enotnosti z žrtvovanjem nemške demokratične republike. Zbližanje med zvezno republiko in demokratično nemško republiko bi bilo zelo važno za združitev Nemčije».

Po zatrdilu, da je treba okrepiti prijateljstvo med demokratično nemško republiko in ZSSR za zagotovitev miru, je Hruščev dejal, da želi ZSSR vzpostaviti normalne diplomatske odnose z bonnsko republiko, ker bi to tudi «olajšalo združitev Nemčije. Hruščev je zaključil s poudarjanjem potrebe nujne rešitve vprašanj Daljnega vzhoda in zaključil z željo, da bi vzhodnonemški delavci dosegli nove uspehe v izboljševanju življenjskih pogojev in naporih za mirno koeksistenco in združitev Nemčije.

Pred Hruščevom je govoril vzhodnonemški ministrski predsednik Otto Grotewohl, ki je izjavil, da je ženevska konferenca odprla pot k reševanju mednarodnih vprašanj. Kar je mogoče v mednarodnem okviru, je dejal Grotewohl, je mogoče tudi v Nemčiji. Treba je odstraniti pregraje med obema Nemčijama. Grotewohl je podprl Bulganina ženevski načrt o združitvi Nemčije v dveh fazah v okviru splošnega sistema evropske varnosti in dejal, da so pariški sporazumi onemogočili, da bi bilo nemško vprašanje rešeno že med ženevsko konferenco.

Bulganin in Hruščev se bosta jutri vrnila v Moskvo.

V krogih bonnskega zunanjega ministrstva pa sodijo, da se bosta v Parizu sovjetski veleposlanik Vinogradov in zahodnonemški poslanik von Maltzan še ta teden dogovorila o dnevu obiska kanclerja Adenauerja v Moskvi ter o vprašanjih, o katerih bo govora med njegovim obiskom. V zahodnonemških krogih dajejo razumeti, da bi Adenauer utegnil prispeti v Moskvo okrog 10. septembra. V Adenauerjevem spremstvu bi bila poleg številnih izvedencev bonnski predstavnik pri NATO Blankenhorn in predstavnik pri OZN Eckardt. Ni še znano, ali bo Moskvo obiskal tudi zunanji minister Brentano. Dodajajo še, da Adenauer ne bo v Moskvi predložil nobenega konkretnega načrta za nemško združitev, če bi ga pa predložil Bulganin, bi si kancler pridržal odgovor, dokler se ne bo posvetoval s svojo vlado in z vladami zavezniških držav.

Adenauer je napisal o ženevski konferenci članek, ki ga objavlja današnji «Journal de Genève». V članku pravi zahodnonemški kancler, da ženevske konference ni mogoče imeti za zahodno zmago v hladni vojni, priznava pa, da poskušajo zdaj sovjetski voditelji vzpostaviti vzajemno zaupanje in tesnejše stike z zahodnim svetom. Adenauer zatrjuje tudi, da se Zahod ne more odpovedati atlantskemu paktu in ZEZ.

Moskovska «Pravda» pa piše danes, da bo na konferenci štirih zunanjih ministrov, ki bo oktobra v Ženevi, dosežen nov napredek v zmanjševanju mednarodne napetosti. «Pravda» analizira pisanje zahodnega tiska o ženevski konferenci in poudarja, da je tisk vsega sveta priznal uspeh ženevskih razgovorov, «ki so jih olajševale objektivne okoliščine». Te okoliščine, pravi moskovski list, so v tem, da sta miroljubna koeksistenca držav z različno družbeno ureditvijo in njihovo medsebojno sodelovanje možni in potrebni.

Glede konference zunanjih ministrov so opazili članek pariškega «Le Monde», ki zatrjuje, da bi utegnili biti povabljeni k zasedanju štirih zunanjih ministrov tudi Nemčija in Italija. Ameriški državni tajnik je to napoved precej omilil, ko je na današnji tiskovni konferenci izjavil, da bi bilo treba najti način, kako bi nekatere države, ki niso članice OZN, kot Italija, lahko sodelovale pri razgovorih o razorožitvi.

Skupno 17 žrtev neredov v Meknesu

MEKNES, 26. — Danes sta umrla še dva manifestanta, ki sta bila ranjena, ko je med obiskom rezidenta Grandvala policija začela streljati na sprevod demonstrantov proti sedanjemu sultanu. Skupno število mrtvih zaradi včerajšnjih demonstracij v Meknesu je tako 17.

Danes je v Meknesu popoln mir, policijske patrulje nenehno krožijo po mestu. V arabskem delu mesta so trgovine zaprte tudi danes. Sedanji maroški sultan Mulaj pa je naslovil na maroško ljudstvo proglas in ga pozval, naj bo mirno.

Nova potniška ladja splovljena v Splitu

SPLIT, 26. — Soproga predsednika Sabora Hrvatske Marija Bakarić je kumovala novi jugoslovanski potniški ladji «Jadran», ki so jo danes splovili v splitski ladjedelnici in ki ima 2.600 BRT.

To je druga ladja iz serije treh ladij tipa «Jugoslavija», ki jo je ladjedelnica v Splitu zgradila za Jadransko linijsko plovbo. Z dograditvijo te ladje proslavljajo v ladjedelnici «Split» v tem mesecu že drugo delovno zmago. Kakor je znano, so 5. julija spustili v morje motorno potniško ladjo «Jugoslavija». Motorna potniška ladja «Jadran» je dolga 90 m, široka 13 m, gaz pa znaša 4,5 m. Dva motorja tipa «Sulzer», ki imata vsak 2400 konjskih sil, bosta omogočila maksimalno brzino 18,5 morskih milj na uro.

Kapaciteta «Jadrana» bo 1200 potnikov. Imela bo 203 potniških postelj, sodobno urejene družabne prostore in fluorescenčno razsvetljavo, sodobne navigacijske instrumente, radar, radiogoniometer, brzinometer, dolžinometer, dva kompasa ter sodobno urejeno navigacijsko radijsko službo. Ladja je bila grajena po pogojih konvencije o zaščiti ljudskih življenj na morju iz l. 1948, tako da bo najsodobneje zaščiteno življenje potnikov in posadke.

Potniška motorna ladja «Jadran» bo imela najvišji razred v Lloydovem registru in jugoslovanskem registru ladij pod čigar nadzorstvom so se opravljala vsa dela.

Pred volitvami v Izraelu

TEL AVIV, 26. — Danes zjutraj so se v Izraelu začele volitve v republiški parlament in v občinske odbore. Politični opazovalci od volitev ne pričakujejo velikih sprememb v sestavi vlade in sodijo, da bo izraelska laburistična stranka Mapai obdržala svoj prevladujoči položaj.

Sen. Rodolfo Morandi umrl

Njegova smrt pomeni že drugo izgubo - po smrti R. Grieca - ki je zadela italijansko delavsko gibanje v zadnjih treh dneh - Nennijeva poslanica
Govori ministrov Andreottija, Campillija in Vanonija v spodnji zbornici

(Od našega dopisnika)

RIM, 26. — Italijansko delavsko gibanje je doživelo v zadnjih treh dneh dve hudi izgubi v vrstah svojih voditeljev. Kot smo že poročali, je umrl v soboto eden izmed voditeljev KPI senator Ruggero Grieco, včeraj zjutraj pa je podlegel dvema operacijama namestnik tajnika Italijanske socialistične stranke senator Rodolfo Morandi na neki kliniki v Milanu ob navzočnosti sorodnikov in generalnega tajnika stranke Pietra Nennija. Truplo pokojnika leži v salonu «Matteotti» pokrajinske federacije PSI v Milanu. Tajnik stranke Pietro Nenni poudarja ob priliki smrti svojega namestnika v posebni poslanici, da pomeni Morandijeva smrt za PSI veliko nesrečo. «Rodolfo Morandi je združeval v sebi izkušnje svoje generacije, ki je začela dolgoletno odporniško borbo proti fašizmu, v kateri se je osebno žrtvoval in se neustrašeno boril vse do zmage. V borbo je vnesel vso moralno nepopustljivost, ki ji je bila tuja sleherna oportunistična degeneracija, vendar pa prepojena s čutom realizma za naloge socialistov v sedanji fazi borbe za svobodo, demokracijo in za mir», je med drugim rečeno v Nennijevi poslanici, ki takole nadaljuje: «Mladinci so imeli v R. Morandiju skrbnega tovariša, ki se je zanimal za njihova posebna vprašanja in potrebe. V službi stranke mu ni bilo enakega in lahko se reče, da se je za partijo žrtvoval in pri tem zanemaril svoje zdravje, ker si je naložil takšen ritem dela, da ga je ugonobil.» Ob zaključku poudarja Nenni, da je sedaj dolžnost PSI pokojnikovo smrt nadomestiti z delom, disciplino in predanostjo socializmu.

Rodolfo Morandi se je rodil v Milanu 30. julija 1902. Potem ko je diplomiral na pravni fakulteti je nadaljeval študij filozofije in ekonomije. Leta 1930 je napisal obširno delo «Zgodovina italijanske veleindustrije», ki je imela velik odmev in ki ji je sledila knjiga «Zgodovina kmetijstva». Bil je nasprotnik fašizma in je sodeloval v skupinah «Giustizia e libertà», od katere pa se je ločil leta 1931 ter se vpisal v Italijansko socialistično stranko. Da bi se izognil nadzorstvu fašistične policije, ki ga je preganjala, je moral oditi v inozemstvo. V Parizu je sodeloval v vodstvu PSI in dopisoval v inozemske časopise. Vodil je ilegalni časopis «Fronte rosso» in sodeloval v reviji «Politica socialista», ki je izhajala v Parizu. Po povrnitvi v Italijo se je udeleževal ilegalnega dela, dokler ga ni fašistična policija leta 1937 aretirala in postavila pred posebni tribunal, ki ga je obsodil na deset let zapora.

Po prihodu iz zapora v juliju 1943 je postal voditelj PSI, čeprav je bil že zelo slabotnega zdravja. Po premirju je odšel v Švico, kjer je nadaljeval z borbo proti nacifašizmu ter se v juniju 1944 vrnil v Italijo, kjer je vodil tajništvo PSI za Severno Italijo. V Turinu je kot član vodstva odporniškega gibanja postal predsednik narodnoosvobodilnega odbora za Severno Italijo. Po osvoboditvi je bil minister za industrijo in trgovino v prvi vladi republike pod predsedstvom De Gasperija ter svoj položaj zadržal tudi po preosnovi vlade leta 1947. Za senatorja je bil ponovno izvoljen v juniju 1953. Namestnik generalnega tajnika PSI je postal v januarju 1951.

Pokojnikov pogreb bo jutri popoldne. Glasilo PSI «Avanti» je izšlo danes z vestjo o Morandijevi smrti z naslovom čez celo stran z veliko sliko pokojnika in z objavo neštetih brzojavk predstavnikov italijanskega javnega življenja, ki so se zanimali za stanje pokojnikove bolezni, med katerimi je vladni predsednik Segni, predsednik senata Merzagora, milanski nadškof Montini, minister Vanoni in številni prvaki italijanskega delavskega gibanja. V teku današnjega dne so poslale sožalne brzojavke številne politične osebnosti, med katerimi je tudi predsednik republike Gronchi.

Tudi poslanska zbornica je danes popoldne komemorirala Morandijevo smrt; govoril je poslanec PSI Targetti. Pridružili pa so se mu predstavniki vseh strank razen MSI, ter predsednik vlade Segni, ki je poudaril, da je bil Morandi mož velikih sposobnosti ter da je z njim država izgubila nadvse plemenitega duha ter idealnega borca. Končno je pokojnika komemoriral še predsednik zbornice Leone.

Medtem se je v poslanski zbornici nadaljevala razprava o proračunu posameznih ministrstev; finančni minister Andreotti je imel govor o proračunski razpravi za svoje ministrstvo. Pred njim pa je govoril minister za trgovino in industrijo Campilli. Andreotti je poudaril med drugim, da bo za rešitev nekaterih odprtih vprašanj vsekakor znal najti potrebna sredstva. Največji del svojega govora pa je posvetil obdavčenju. Rekel je, da smatra, da je 38 milijard in pol komplementarnega davka premalo, čeprav predstavlja to 12 odstotkov več kot lani, ter poudaril, da tudi 46 milijard tega davka, ki se v računu o proračunu predvidevajo ne odgovarjajo sorazmerju v proračunu, ki znaša 2300 milijard dohodkov ter da bo zaradi tega potrebno strogo preiskati vse zadevne davčne prijave. Svoj govor je zaključil z izjavo, da breme davčne politike ne sme ležati samo na vladi, in tudi ne samo na večini ter da je potrebno, da vsi državljani delajo, da bi se doseglo največjo izenačenje.

Govorili so še zakladni minister in minister za proračun Vanoni, ki je orisal gospodarski položaj v letošnjih mesecih, pri čemer je trdil, da se bo proizvodnja kmetijstva zvišala letos za 4 do 6 odstotkov. Povedal je, da je število zaposlenih oseb v Italiji na dan 8. maja znašalo 18,185.000 v primerjavi s 17,513.000 istega dne lani, kar pomeni zvišanje za 672.000 enot. Za število brezposelnih pa je rekel, da se je zmanjšalo za 150.000 enot. Deficit trgovinske bilance je znašal v prvih petih mesecih 248,1 milijarde uvoz je znašal 685,4 milijarde, izvoz pa 437,3 milijarde.

Sledilo je tajno glasovanje o proračunih. Proračun za javna dela je bil sprejet z 276 proti 185 glasovi, proračun zakladnega ministrstva z 271 proti 190, ministrstva za proračun z 273 proti 188, proračun finančnega ministrstva pa z 277 proti 184 glasovom.

Jutri se bo nadaljevala razprava o proračunu obrambnega ministrstva, ki se je začela že danes.

A. P.

Grška zahteva razpravo o Cipru

NEW YORK, 26. — Stalni grški delegat pri OZN Palamas je danes uradno zahteval, naj se vprašanje Cipra vključi na dnevni red prihodnjega zasedanja glavne skupščine OZN, ki bo jeseni.

Lani je glavna skupščina na grško zahtevo že razpravljala o Cipru, vendar je po angleški želji odločila, da podrobno razpravljanje o tem vprašanju zaenkrat ne bi bilo primerno.

NEW YORK, 26. — Na ženevski konferenci za uporabo atomske energije v miroljubne namene bo ZDA zastopalo 209 delegatov in svetovalcev. Delegacijo bo vodil Lewis C. Strauss, predsednik ameriške komisije za atomsko energijo.

Ženevska konferenca se bo začela 8. avgusta.

OBLETNICA VSTAJE HRVAŠKEGA LJUDSTVA

Danes bo v Karlovcu govoril maršal Tito

Titovi brzojavki Vladimiru Bakariću in Djuru Pucarju

KARLOVAC, 26. — Danes se je začela v Karlovcu s kulturnimi in umetniškimi prireditvami desetletnica osvoboditve in 14-letnica vstaje hrvatskega ljudstva. Jutri bo v Karlovcu velik miting, ki bo največja politična manifestacija na Hrvatskem. Pričakuje se, da bo na mitingu, ki se ga bo udeležilo okrog 200.000 ljudi, govoril predsednik republike Tito.

Ob priliki dneva vstaje hrvatskega ljudstva, je predsednik republike Tito poslal predsedniku Sabora LR Hrvatske dr. Vladimiru Bakariću čestitko. «Po vojni — je med drugim rečeno v brzojavki — je hrvatsko ljudstvo v enotni, bratski skupnosti začelo z veliko odločnostjo in požrtvovalnostjo graditi svojo ljudsko republiko in v svojem delu, zlasti v zadnjih letih, doseglo velike uspehe na vseh področjih dejavnosti in življenja sploh. Ti uspehi so odprli perspektivo za boljše življenje zlasti v nekdanjih pasivnih krajih Hrvatske, do katerih čutimo vedno poseben dolg hvaležnosti za žrtve, ki so jih dali v boju za svobodo. Hrvatsko ljudstvo je lahko zelo zadovoljno z rezultati, ki jih je bilo mogoče uresničiti samo v bratski skupnosti kakršna je nova Jugoslavija, v kateri vlada vsak narod samemu sebi in si gradi srečnejše življenje».

Predsednik republike je poslal čestitko tudi Djuri Pucarju, predsedniku ljudske skupščine Bosne in Hercegovine, ki prav tako proslavlja dan vstaje. V pozdravu ljudstvu Bosne in Hercegovine izraža Tito zadovoljstvo, da se v krajih, kjer je besnela najhujša borba lahko vidijo danes giganti naše industrializacije. «Spremenjena podoba vaše republike z novimi železniškimi progami in z neštetimi gradbišči predstavlja vsekakor najlepši spomenik žrtvam, ki so po vsej naši državi padle v narodnoosvobodilni borbi, a istočasno kaže podobo vse naše države, enotne in složne socialistične skupnosti, ki je v zadnjih desetih letih z delom svojih ljudi in z novo pravičnejšo družbeno ureditvijo ustvarila čvrsto in široko podlago za nadaljnji razvoj».

BEOGRAD, 26. — Predsednik Srbske akademije znanosti dr. Aleksander Belić se bo udeležil mednarodnega sestanka sekcije slavistov UNESCO, ki bo v Rimu konec avgusta. Na sestanku se bo razpravljalo o vplivu družbe na formiranju književnega jezika.

Jugoslov. filmi na festivalu v Benetkah, Edimburgu in S. Paulu

BEOGRAD, 26. — Na mednarodnih festivalih v Benetkah, Edinburgu in Sao Paulu bo Jugoslavija predvajala več svojih filmov. V Benetkah bodo predvajali dva kratkometražna filma: «Lepote Burme» in «Milijoni na otoku», kakor tudi umetniški film «Trenutki odločitve», v režiji Františka Copa, ki je bil nagrajen na festivalu v Pulju. V Edinburgu pa bodo od 21. avgusta do 11. septembra predvajali en kratkometražni film ter umetniški film «Ona dva». V Sao Paulu pa film «Lepote Burme» in delo slikarja Kobolja.

Pomembna obletnica 25. julij 1943

25. julij je datum, ki bo v zgodovini Italije sploh, še posebno pa v zgodovini borbe njenega ljudstva proti fašizmu, ostal zapisan kot eden najpomembnejših datumov: saj označuje padec tistega terorističnega režima, ki je več kot 20 let strahoval italijansko ljudstvo in s Hitlerjevim nacizmom sprožil doslej največjo vojno katastrofo na svetu. Zato je prav, da se vse delovno ljudstvo tega dne sleherno leto spomni predvsem zato, da bi ob pogledu v preteklost ponovno opomnilo ves svet, da je nauk zgodovine med obema vojnama v Italiji in v Evropi nauk, da morajo delavske množice in vse napredno človeštvo ostati nenehno budne in borbene, tako da se fašistična tiranija ne bo nikdar več povrnila.

Za vso Italijo, za naše mesto, za našo deželo, ki je bila takrat že v ognju oboroženega narodnoosvobodilnega boja, je pomenil 25. julij prvi veliki dan zmage. Nezadovoljstvo delavskih množic Italije, ki se je bolj ali manj očitno kazalo v vsej dobi fašistične tiranije, je po vstopu Italije v vojno nenehno raslo. Oživela je aktivnost vseh antifašističnih strank, katerih vodstva so do tedaj delovala v glavnem v tujini. Lahko rečemo, da je bila prav pojačena antifašistična borba glavni vzrok zloma fašizma pred 12. leti.

Pomen tega datuma pa se nam pokaže v pravi luči, ko ugotavljamo, da je bil 25. julij glavni pogoj, da je prišlo do kapitulacije fašistične Italije že po pičlih šestih tednih — 8. septembra 1943, ki je pomenil tudi za največjega omahljivca znak, da je napočil dan vseljudske oborožene borbe proti nacifašizmu, za dosego dokončne zmage nad njim in za osvoboditev človeštva. Antifašisti vse Italije so se takrat odzvali vodstvu združenih antifašističnih sil in po skoro dveletni vojni osvobodili svojo deželo.

Čeprav imamo še danes opravka z ostanki uničenega fašizma, ki od časa do časa dviguje glavo, je kljub temu moč tradicije antifašistične borbe tako silna, da lahko z zaupanjem gledamo v bodočnost. Seveda ne prekrižanih rok, kajti tudi do 25. julija ne bi nikdar prišlo, če ne bi bilo borbe in žrtev, ki jih mora delovno ljudstvo v borbi za napredek in boljšo bodočnost nenehno dajati od sebe.

Jugoslavija sodeluje na 21 velesejmih

BEOGRAD, 26. — Jugoslavija bo v letu 1956 razstavila svoje industrijske in kmetijske proizvode na 21 velesejmih v Evropi, Afriki, Aziji in Ameriki. Tako so sklenili na današnji seji upravnega odbora zunanjetrgovinske zbornice FLRJ. Jugoslavija se bo prihodnje leto udeležila osmih novih velesejmov, med drugimi velesejmov v Casablanci, Poznanju, Pragi, Leipzigu in v posebnem paviljonu v Adis Abebi.

Turistične proge Avstrija-Severni Jadran

LJUBLJANA, 26. — Ta teden bo vzpostavljen avtobusni turistični promet med Jugoslavijo in Avstrijo. Uvedli bodo 5 jugoslovanskih avtobusnih prog za Avstrijo in 4 avstrijske za Jugoslavijo. S temi avtobusnimi progami bodo povezani kraji severnega Jadrana z Gradcem, Beljakom in Celovcem.

---

12 milijard kreditov za jugoslov. kmetijstvo

BEOGRAD, 26. — Narodna banka Jugoslavije je odobrila kmetijskim organizacijam in proizvajalcem investicijske kredite v znesku 11 milijard in 925 milijonov dinarjev. Največ kreditov okrog 3,5 milijarde je banka odobrila za melioracije. Skupna sredstva, ki bodo letos vložena za pospeševanje kmetijstva znašajo 18 milijard in 892 milijonov din.

Brilejev predlog za finansiranje nerazvitih držav

ŽENEVA, 26. — Jugoslovanski delegat dr. Jože Brilej je predložil na današnjem zasedanju ekonomsko-socialnega sveta, naj svet priporoči generalni skupščini OZN, da sprejme ustanovitev «ad hoc» odbora, ki bi izdelal statut specialnega fonda Združenih narodov za finansiranje gospodarskega razvoja nerazvitih držav.

SPLIT, 26. — Za letošnjo «*Sinjsko alko*», ki je vsako leto v Sinju v spomin obletnice zmage nad Turki leta 1515, je prijavilo prihod okrog 200 tujih turistov in več televizijskih operaterjev. Pričakuje se, da bo to ena največjih «Sinjskih alk».

BEOGRAD, 26. — Na «Biennali» v Aleksandriji, ki se je odprla danes med proslavami obletnice egiptovske revolucije, bodo sodelovali tudi jugoslovanski slikarji in kiparji z 58 deli. Na prireditvi v Aleksandriji bodo razstavili tudi italijanski, španski, francoski, švicarski in madžarski umetniki.

SAIGON, 26. — Danes zvečer je v vladnem centru za informacije v središču mesta eksplodirala bomba. Center za informacije je bil odprt šele pred nekaj dnevi v proslavo 1. obletnice Diemove vlade. Pri eksploziji so bile ubite tri osebe, škoda pa je razmeroma majhna.

NEOGIBNOST POSTOPNEGA POMIRJENJA MED WASHINGTONOM IN PEKINGOM

Dulles poudarja, da je prenehanje ognja v Formoški ožini de facto že uresničeno - Zadovoljstvo londonskih krogov spričo bližnje kitajsko ameriške konference - U Nu je prepričan, da je sprejem LR Kitajske v OZN le še vprašanje časa

WASHINGTON, 26. — Ameriški državni tajnik John Foster Dulles je na današnji tiskovni konferenci govoril tudi o bližnjih kitajsko-ameriških diplomatskih razgovorih v Ženevi in dejal, da bodo ZDA ob tej priložnosti poskušale ugotoviti, ali je LR Kitajska «pripravljena izvajati načelo neuporabe sile in ali pristaja na prenehanje ognja na področju Formoze». Dodal je, da prenehanje ognja de facto že obstaja. Ne glede na to, kakšna so sedanja nesoglasja med ZDA in Kitajsko, je dodal Dulles, sodi vlada ZDA, da se ne smejo reševati z uporabo sile.

Kot je bilo včeraj sporočeno, se bosta 1. avgusta v Ženevi sestala veleposlanika ZDA in LR Kitajske in začela razpravljati o raznih vprašanjih, med drugim o repatriaciji civilnih ujetnikov. Kot je izjavil predstavnik kitajskega poslaništva v Bernu, bodo med razgovori razpravljali tudi o «drugih nerešenih vprašanjih med obema državama in o njihovi možni rešitvi». Predstavnik pa ni hotel dati podrobnejših pojasnil in je samo potrdil, da je ena izmed točk dnevnega reda repatriacija civilistov, ki se hočejo vrniti v domovino. Kot je znano, zadržujejo med drugim ZDA večje število kitajskih študentov.

V Londonu so vest o bližnjih kitajsko-ameriških razgovorih sprejeli z velikim zadovoljstvom. Predstavnik Foreign Officea je včeraj izjavil «V tem dogodku vidimo zelo važen razvoj in upamo, da bo ta novi stik glede praktičnih vprašanj prispeval k omiljenju napetosti med Kitajsko in ZDA». Že te besede dokazujejo važnost, ki jo pripisuje angleška vlada bližnjim ženevskim razgovorom. Anglija je bila ena izmed prvih držav, ki so priznale Maocetungovo vlado; to je izvedla še laburistična vlada, toda s pristankom in soglasjem konservativne opozicije. Odtlej je med ZDA in Veliko Britanijo večkrat prišlo do mučnih situacij, kadar je šlo za odnose do LR Kitajske, zlasti pa med korejsko krizo. Zato vidijo v Londonu v ženevskih razgovorih ne le znak dejanskega omiljenja mednarodne napetosti, temveč tudi dobrodošel dogodek za nadaljnji razvoj angleško-ameriških odnosov. Poleg tega pa govorijo v Londonu seveda tudi o uspehu vztrajnega posredovalca prizadevanja angleške vlade med Pekingom in Washingtonom: temu prizadevanju je mnogo pomagala tudi dejavnost indijske diplomacije.

V Londonu sodijo, da bodo v kitajsko-ameriških razgovorih najprej načeli vprašanje repatriacije približno 50 ameriških državljanov, ki jih zadržujejo na Kitajskem. Med njimi je poleg raznih civilistov tudi 15 ameriških letalcev, ki so bili kaznovani zaradi vohunstva. Londonski krogi izražajo upanje, da bosta ameriška in kitajska vlada, ko bo ugodno rešeno to vprašanje, sklenili nadaljevati diskusijo o drugih vprašanjih, ki se tičejo medsebojnih odnosov. Nekatera vprašanja, sodijo v Londonu, so precej težavna (na primer Formoza), vendar niso nerešljiva.

Burmanski ministrski predsednik U Nu je izjavil danes v Rangunu, da se ameriški voditelji strinjajo z njim, da je treba iskati mirno rešitev formoškega vprašanja.

Na tiskovni konferenci po svojem povratku iz ZDA je U Nu poudaril, da je največja težava «miroljubne združitve Kitajske» v tem, kako zbrati ob isti mizi predstavnike LR Kitajske in Cangkajškovega režima. Dodal je, da je prepričan, da želijo ameriški voditelji, da bi se to vprašanje rešilo, ne da bi bilo treba poseči po sili. Nadalje je izrazil prepričanje, da je sprejem LR Kitajske v OZN samo vprašanje časa.

Glede morebitnega sklicanja konference azijskih držav, na kateri bi poskušali najti rešitev formoškega in indokitajskega vprašanja, je U Nu dejal, da ni podvzel nobenega drugega koraka v tem smislu, razen da je konferenco svetoval.

Na vprašanje, kako je z njegovim bližnjim potovanjem v ZSSR, je U Nu odgovoril, da bo Sovjetsko zvezo obiskal še to leto, da pa datum še ni bil določen. Kar se tiče obiska v Egiptu, pa je dejal, da bo obiskal arabske dežele prihodnje leto, če bo povabljen.

SPOMINSKI DNEVI

Na današnji dan je bil leta 1941 v Kranju obešen prvi Slovenec v «svarilo gorenjskim partizanom».

TRŽAŠKI DNEVNIK

Danes, SREDA 27. julija
Natalija, Dušana
Sonce vzide ob 4.41 in zatone ob 19.41. Dolžina dneva 15.00. Luna vzide ob 13.50 in zatone ob 23.15.
Jutri, CETRTEK 28. julija
Viktor, Svetomir

PRED NOVIM SESTANKOM NA VLADNEM GENERALNEM KOMISARIATU

Strnjenost prebivalstva v stavki resen opomin ravnateljstvu CRDA

Skrajni čas je, da se vodstvo CRDA tudi v interesu tržaškega gospodarstva odpove svojemu trmastemu stališču in upošteva zahteve delavstva

V mestu se še niso polegli odmevi predvčerajšnje splošne stavke. Med prebivalstvom je zapustila stavka globok vtis zlasti zaradi svoje strnjenosti in velike, skoraj popolne udeležbe; saj če izvzamemo nekatere uslužbence openskega tramvaja in običajno skupino stavkokazov v ILVI, lahko trdimo, da je stavkalo vse mesto, kar je zelo redek primer.

Zato je stavka pokazala, da se je javno mnenje dobro spoznalo s položajem v CRDA, da se je v celoti postavilo na stran delavcev proti samodrštvu in samovolji vodstva CRDA, zlasti inž. Pacchiarinija, ter da se zaveda, kako velike važnosti je za tržaško gospodarstvo reden potek proizvodnje v tem največjem tržaškem podjetju. Značilno za to splošno stavko je tudi, da so se vsi trgovci na drobno spontano pridružili splošnemu protestu, ki je konec koncev veljal predvsem Confindustrii, v katero so vprežena tudi podjetja IRI. Zato je imela stavka tudi značaj protesta proti zapostavljanju tržaškega gospodarstva, proti odlaganju ukrepov v njegov prid in proti poskusom, da se pokoplje tudi zamisel o integralni prosti coni, ki je tako napoti zlasti krogom okoli Confindustrie.

Ce pa se omejimo pri ocenjevanju stavke samo na posledice, ki jih bo imela na spor v CRDA, moramo ugotoviti, da bo strnjenost predvčerajšnje stavke prisilila voditelje tega podjetja k razmišljanju, tako da se bodo v svoji notranjosti prav gotovo pokesali, da so se tako nepremišljeno spustili v boj proti delavcem v prepričanju, da jih bodo izstradali in s tem prisilili na kolena. Dolgotrajni odpor varilcev je za ceno velikih žrtev pripomogel, da so se naklepi ravnateljstva CRDA razgalili in se pokazali v vsej svoji krivičnosti.

Rezultat vsega tega je, da so voditelji CRDA osamljeni ter da imajo proti sebi vse javno mnenje, kar je že pokazala soglasno sprejeta resolucija v občinskem svetu in kar je stavka le še potrdila. Spričo tega bodo morali predstavniki ravnateljstva CRDA na prihodnjem sestanku v petek popoldne upoštevati rezultate splošne stavke, se odreči svoji trmi in prestižni igri ter ugoditi zahtevi delavcev, da se vse morebitne spremembe akordnih tarif in delovnih norm uvedejo šele po pogajanjih in obojestranskem sporazumu. Zmagati mora namreč načelo soglasja ne pa vsiljevanja, kakor mora tudi prodreti načelo, da se morajo sprejete obveznosti in pogodbe spoštovati, ne pa da je njihovo izpolnjevanje ali neizpolnjevanje prepuščeno tistim, ki vsaj mislijo, da so bolj močni samo zato, ker razpolagajo s kapitalom.

Danes je že vsem jasno, da so se voditelji CRDA uštelí in da ne bo mogoče zlomiti odpora delavstva, niti zanetiti med njim sporov. Načrti vodstva CRDA in Confindustrie so se izjalovili; zato gre sedaj samo še za prestižno igro. Interes tržaškega gospodarstva, ki preživlja že tako hudo krizo, pa ne dopušča takih iger, marveč terja, da se spor v CRDA čimprej izravna, saj je tržaško gospodarstvo zaradi dolgotrajne stavke varilcev, suspenzije okoli 900 delavcev, skrčenja delovnega tedenskega urnika in ukinitve nadurnega dela zgubilo že težke milijone.

S sindikalnega zborovanja na Trgu Venezia

Pripravljalni odbor NSZ izraža solidarnost s stavkajočimi

Pripravljalni odbor Neodvisne socialistične zveze v Trstu izraža svojo brezpogojno solidarnost z električnimi varilci CRDA, ki se že nad dva meseca borijo proti pritisku delodajalcev, ki odkrito težijo k temu, da bi vzpostavili v tovarnah zatiranje in nevzdržen režim skrajnega izkoriščanja s kršenjem delovnih pogodb in demokratičnih pravic delavcev.

Ugotavlja z globokim zadoščenjem, da so se splošne stavke strnjeno udeležili vsi delavci tržaškega področja ob popolni solidarnosti vsega prebivalstva, kar potrjuje, da se delavci Sv. Marka borijo za pravično stvar.

Obvezuje svoje pristaše in simpatizerje, da podpirajo stavkajoče do kraja, tako da se spor čimprej reši s tem, da varilci CRDA dosežejo cilje, za katere so se spustili v boj.

Protest Delavske zveze proti ravnanju policije

V zvezi predsinočnjim nastopom policije proti skupini delavcev, ki se je mirno vračala z zborovanja na Trgu Venezia, je vodstvo Delavske zveze zaprosilo za sestanek z dr. Palamaro.

Včeraj se je zvedelo, da se je policija že zjutraj pred splošno stavko neupravičeno vmešavala in v delavnicah ACEGAT pri Brolettu ter na raznih deloviščih SELAD v podeželskih občinah vpraševala, koliko delavcev namerava stavkati. To vmešavanje krši svobodo stavkanja.

Tajništvo Delavske zveze pa je izdalo izjavo, v kateri pravi:

Odločno protestiramo proti surovemu naskoku, ki so ga zvečer 25. julija izvedli agenti «Celere» proti skupini delavcev in meščanov, ki so se mirno vračali na svoje domove po dovoljenem enotnem sindikalnem zborovanju.

Obsojamo, da so bili ob tej priliki meščani, ki so bili na pločniku ulice v središču mesta, neupravičeno pretepeni s pendreki in da so enega izmed njih tako surovo pretepli, da je moral biti sprejet v bolnišnico ter da so bili delavci, organizirani v obeh sindikalnih organizacijah in en sindikalni voditelj brez slehernega vzroka prijeti.

V nasprotju s trditvami nekaterih krajevnih listov in samih policijskih organov izjavljamo, da ni bilo nobene provorke ali organizirane in nedovoljene manifestacije.

Ugotavljamo z grenkobo, da je bilo edino nepremišljeno dejanje, ki je motilo stavko in zaporo, ki sta se razvijali slovesno in dostojno, nepriličnа in nerazumljiva razkačenost «Celere» proti mirnim in brezbrambnim meščanom.

V zvezi z aretacijami po zborovanju in na Trgu Venezia, pripominjamo, da so pridržane delavce še isto noč izpustili na svobodo.

Odobreni kontingenti za izvoz in uvoz v ČSR

Ministrstvo za zunanjo trgovino je odobrilo kupčije sklenjene v okviru velesejemskega kontingenta odobrenega letos za uvoz in izvoz blaga iz CSR. Ministrstvo je tako tik pred zaključkom velesejma odobrilo okvirni velesejemski kontingent za CSR v višini 185 milijonov v obe smeri in sedaj odobrilo tudi izvršitev posameznih kupčij.

Z italijanske strani bodo v tem okviru uvozili večje količine porcelana, gospodinjskih električnih aparatov, stroje za proizvodnjo jeklenih plošč in kristal; izvozili pa bodo celuloid, esenčna olja, sadje in zelenjavo, vino in slane ribe.

Izvozne in uvozne licence za te kupčije bo izdajal s sodelovanjem uprave tržaškega mednarodnega velesejma oddelek za zunanjo trgovino pri generalnem komisariatu v Trstu.

Se vedno niso znane dokončne številke velesejemskega kontingenta za jugoslovanska podjetja, ki so sodelovala na tržaškem mednarodnem velesejmu. Ob zaključku velesejma je ministrstvo za zunanjo trgovino objavilo okvirni kontingent v višini 200 milijonov v obeh smereh. Vendar pa se ta kontingent sedaj praktično ne izvaja.

Prav obratno zdi se, da namerava vključiti ministrstvo za zunanjo trgovino vse kupčije sklenjene v okviru velesejma v jugoslovansko-italijanski kliring, s čimer bi seveda avtomatično odpadle številne kupčije, ki so bile sklenjene v okviru sporazumov za okrepitev prometa med Trstom in sosednjimi področji, ki predvidevajo znatne carinske olajšave.

Znano je, da je bil celotni na velesejmu načelno odobreni kontingent za uvoz blaga iz Jugoslavije izredno hitro izkoriščen ter zavlačevanje izdajanja uvoznih dovoljenj izredno škodi realizaciji teh kupčij in škodi zaradi tega celotnemu tržaškemu gospodarstvu.

ČLANEK SVETOVALCA DC DR. HARABAGLIE V OBČINSKI REVIJI

Ustanovitev proste cone nujna za rešitev gosp. položaja

Pisec članka ugotavlja, da je treba nastopiti novo pot, ki naj odpre mestu možnosti pogumnih iniciativ

Demokristjanski občinski svetovalec dr. Harabaglia je napisal v občinski reviji «Rivista mensile della città di Trieste» zanimiv članek o tržaški prosti coni. V tem članku ugotavlja, da je treba, če se hoče rešiti Trst iz sedanjega propadajočega gospodarskega položaja, nastopiti novo pot, ki naj odpre mestu možnosti pogumnih iniciativ, ki naj pritegnejo promet, trgovino in industrijo. Vse to naj bi omogočilo domačemu in tujemu kapitalu, da se poslužuje tega naravnega in zelo dobro opremljenega pristanišča. Trst ne more še nadalje živeti naslanjajoč se na vladne subvencije, če obstajajo možnosti uveljavitve ustreznih izrednih ukrepov, ki mu lahko zagotovijo osamosvojitev.

In prav to zasleduje načrt o ustanovitvi proste cone. Razumljivo je, da ni mogoče pričakovati, da bi prosta cona takoj odpravila vse sedanje težave. Gotovo pa je, da je prosta cona tisto sredstvo, po katerem so v daljnji in bližnji preteklosti posegli za pritegnitev prometa v razna pristanišča in na razna področja. Nato pisec omenja predvsem zadrsko prosto cono, ki je pokazala, da carinske svoboščine na določenih področjih presegajo razne izgube, ki jih ima država z uvedbo carine prostega področja.

Za uresničitev ugodnega ozračja za pritegnitev blagovnega prometa je treba nujno uveljaviti vse tiste privilegije, ki jih mora uživati integralna prosta cona, ki mora zajeti celotno področje in ne samo področje proste luke ali pa «oaze», kot so to predlagale nekatere osebe. Pri ustanovitvi proste cone ni dovolj, da se enostavno proglasi carine prosto področje. Potrebno je tudi, da se temu osnovnemu ukrepu dodajo še drugi ukrepi za znižanje davčnih obremenitev in ukrepi za čim večje olajšanje birokracije.

Jasno je, da je treba poleg carinskih, valutnih in davčnih ukrepov, pojačati tudi pomorske proge, izboljšati kopni in zračni promet in še posebno tarifni režim, ki naj omogoči tržaškemu pristanišču konkurenco s tujimi pristanišči. Treba je ustvariti takšne pogoje, da se omogoči svoboden prihod blaga na naše področje, da se blago lahko svobodno giblje brez nadzorstev ali drugih carinskih in birokratskih zaprek, omogočiti svobodno predelavo blaga in nato svoboden izhod v kakršno koli smer.

Ni dvoma, da bi povečanju trgovskega in tranzitnega blaga skozi pristanišče sledila gradnja novih industrijskih in obrtniških podjetij, kar bi bilo v veliko korist vsemu prebivalstvu. Vplivalo bi na znižanje življenjskih stroškov in na zaposlitev večjega števila brezposelnih in na pol zaposlenih delavcev. Zaskrbljenost nekaterih oseb, da bi prosta cona lahko škodovala določenim krajevnim industrijam, ni upravičena, ker je nemogoče zahtevati, da se zaradi omejenega števila industrijskih podjetij, ki bi bila prizadeta od režima proste cone, žrtvuje bodočnost in napredek mesta. Svetovalec Harabaglia zaključuje, da tudi zaskrbljenost zaradi nižjih carinskih dohodkov, ki bi jih država imela zaradi proste cone ni upravičena, ker bi bila ta izguba nadoknadena z obdavčevanjem višjih dohodkov na področju, povečanjem turizma in izboljšanjem gospodarskega položaja celotnega področja, ki bi odpravilo nadaljnje državne izredne dotacije in denarne podpore.

Gornje ugotovitve objavljene v tržaški občinski reviji ponovno dokazujejo to kar smo že mnogokrat trdili, da je ogromna večina tržaškega prebivalstva, ne glede na politično ali narodnostno pripadnost posameznikov, za ustanovitev integralne proste cone. Proti prosti coni je v Trstu samo skupinica ljudi, ki hoče zaščititi svoje lastne interese in nekateri rimski krogi, ki podpirajo zahteve in stremljenja bližnjih sosedov in nekaterih velikih pomorskih mest, ki se protivijo vsaki rešitvi sedanjih gospodarskih težav Trsta, ki bi omogočila našemu mestu napredek. Ponovno poudarjamo, da mora ministrska komisija, ki sedaj v Rimu proučuje vse gradivo, ki ga je zbrala v Trstu o vprašanju proste cone, upoštevati zahtevo večine prebivalstva. To zahtevo pa mora predvsem upoštevati vlada, od katere je odvisno, če bo Trst dobil ali ne prosto cono. Zato se ne moremo strinjati z odgovorom vladnega komisarja glede proste cone, ki ga je dal nekemu novinarju na zadnji tiskovni konferenci, da o prosti coni razpravlja ministrska komisija. Kot vladni komisar, ki se stalno sklicuje na demokracijo, bi se moral osebno zanimati za vprašanja, ki zanimajo ogromno večino prebivalstva in ne voditi o tem in drugih tako važnih vprašanjih nevtralistično politiko, ki služi lahko samo ožjemu krogu posameznikov.

Nogo si je zlomila

Na svojem domu je včeraj dopoldne nerodno padla 75-letna Marija Benčič vd. Automi iz Ul. Scuole Nuove 25. Pri padcu si je starka zlomila levo nogo. Sprejeli so jo na ortopedski oddelek in pravijo, da bo ozdravela v 40 dneh, če ne bo nastalo kaj hujšega.

NOVE KNJIGE

Narodne in študijske knjižnice

Narodna in študijska knjižnica je prejela sledeče knjige:

Priročni leksikon. Lj. 1955.
Balzac Honoré de: César Birotteau. SKZ 1955.
Le Grand Canon. V objemu gora. SKZ 1955.
Brnčić Ivo: Generacija pred zaprtimi vrati. Cankar. zal. 1954.
Broz Josip-Tito: Borba za socialistično demokracijo. 5. zv.
Broz Josip-Tito: Graditev nove Jugoslavije. 4. knj.
Cankar Ivan: Zbrana dela. VI. in VII. zv.
Kardelj E.: Socialistična demokracija v jugoslovanski praksi.
Kraigher Lojz: Ivan Cankar. Studija o njegovem delu.
Samokovlija Isak: Salomonova črta.
Vukmanović - Tempo Svetozar: Ekonomski problemi Jugoslavije.
Pomorska enciklopedija. I. sv.

OGLASE
naročite pri nas lahko kar
TELEFONIČNO
na štev. 37338 ali 93808

Oglasil se bo nato pri vas naš zastopnik, ki vam bo pomagal s strokovnim nasvetom in prevzel naročilo.

Uprava
«Primorskega dnevnika»

GLEDALIŠČA

VERDI

Danes tretja uprizoritev «Turandot» namesto včeraj, ki je morala odpasti zaradi neugodnega vremena.

Jutri otvoritev operetnega festivala s prvo predstavo operete «Madama iz Teb» z Rosy Barszony v naslovni vlogi.

KINO

Rossetti. Zaprto zaradi počitnic.
Excelsior. 16.00: «Hobson... tiran», J. Mills, B. De Banzie.
Fenice. 16.00: «V imenu zakona», M. Girotti, C. Vanel.
Nazionale. 16.00: «V vrtincu greha», E. Cegani, F. Tozzi.
Filodrammatico. Zaprto zaradi počitnic.
Supercinema. 16.30: «Uničite tolpo», C. MacGray, A. Jergens.
Arcobaleno. 16.30: «Sin neznancev», R. Milland, G. Tierney.
Astra Rojan. 16.00: «Tragična izpoved», D. Borsche, I. Steppat.
Capitol. 16.30: «Kardinal Lambertini», G. Cervi, N. Gray.
Cristallo. 16.00: «Trije novci v vodometu».
Grattacielo. 16.30: «Šakali», R. Calhoun, J. Adams.
Alabarda. 16.30: «Tolpa», R. Mitchum, R. Ryan.
Ariston. 16.00: «Tragična sarabanda», S. Granger, F. Rosay.
Armonia. Zaprto zaradi počitnic.
Aurora. 16.30: «Bolj živ kot mrtev», J. Lewis.
Garibaldi. 15.30: «Angelitos negros», E. Guin.
Ideale. 16.30: «Vrne se Pancho Villa!», P. Armendariz.
Impero. 16.30: «Maharadževa jetnica», K. Soderbaum.
Italia. 16.30: «Otok zabave», D. Taylor.
S. Marco. Zaprto zaradi počitnic.
Kino ob morju. 16.30: «Pred potopom», M. Vlady. Mladoletnim prepovedano.
Moderno. 17.00: «Sesti kontinent», R. Buchler.
Savona. 16.00: «Cloveška borba».
Viale. 16.00: «Ognjeni skobci», G. Tierney.
Vittorio Veneto. 16.00: «Hoja zvezdnic», R. Clooney.
Azzurro. 16.00: «Ribič iz Posilleca», C. Grado.
Belvedere. Zaprto.
Marconi. 16.30: «Aladinova svetilka», P. Medina.
Massimo. 16.30: «Sijajni plen», M. Monroe.
Novo cine. 16.00: «Hčerka Mate Hari», M. Vitale.
Odeon. 16.30: «Pariz je vedno Pariz», L. Emmer.
Venezia. 16.00: «Rdeče srajce», A. Magnani.
Skedenj. Zaprto zaradi popravila.
Kino na Opčinah. 18.00: «Dragulji madame De...», D. Darrieux, C. Boyer.

POLETNI KINO

Arena dei fiori. 19.45: «Federalni agent X3», V. Mature.
Ariston. 20.30: «Tragična sarabanda», S. Granger.
Garibaldi. 20.30: «Angelitos negros», E. Guin.
Paradiso. 20.15: «Na krilih sanj», P. Munsel.
Parco delle rose (Rotonda). 20.30: «Ladje brez vrnitve», J. Derek.
Ponziana. 20.30: «Igralka», A. Gardner.
Rojan. 20.00: «Naša gospa iz Fatime».
Secolo. 20.30: «Stirje konjeniki iz Oklahome», D. Dureya.

RADIO

SREDA, 27. julija 1955

TRST POSTAJA A

11.30 Lahki orkestri; 12.00 Iz kraljestva prirode; 12.10 Za vsakogar nekaj; 12.45 Kulturni obzornik; 12.55 Jugoslovanski motivi; 13.30 Lahke melodije igra duo Harris-Primani; 13.50 Schubert: Rosamunda; 14.00 Poje sopranistka Pia Tassinari; 17.30 Plesna čajanka; 18.00 Glazunov: Simfonija št. 4; 18.23 Saint Saens: Mrtvaški ples; 18.30 Z začarane police; 18.40 Richard Strauss: Simfonična fantazija iz opere «Zena brez sence»; 19.00 Francoske ritmične popevke; 19.15 Zdravniški vedež; 19.30 Priljubljene melodije; 20.00 Sport; 20.05 Schuman: Arabeske; 20.30 Tercet Metuljček; 20.50 Rimski Korsakov: iz opere «Zlati petelin»; 21.15 Franck: Simfonične variacije za klavir in orkester; 21.30 Koncert violinista Karla Sancina; 21.50 Havajske kitare; 22.00 Književnost in umetnost; 22.15 Liszt: Madžarska fantazija; 22.33 Melodije iz revij; 23.00 Uspavanke.

TRST I.

11.40 Poje Henriette; 13.00, 14.00, 16.15, 18.25 Poročila o etapi Pau-Bordeaux kolesarske dirke po Franciji; 19.15 «Zarota proti Neronu», dramatizirana zgodba; 21.00 Julij Massenet: «Manon», opera v 4 dej., dirigira Alfredo Simonetto.

KOPER

Slovenska poročila: 6.30, 7.45, 13.30, 14.30, 19.30 in 23.30.
Hrvatska poročila: vsak dan ob 20.20.
Italijanska poročila: 6.15, 12.30, 19.00 in 23.00.

6.40 Jutranja glasba; 7.00 Koledar - vremenska napoved - napoved časa; 7.05 Glasba za dobro jutro; 7.25 Bruce: «Deset tisoč milj»; poje Dinah Shore; 7.30 Za naše žene; 14.00 Od melodije do melodije, vmes ob 14.10 Glasbena kronika; 14.45 Igra češka godba; 17.15 Glasba po željah; 18.15 Od opere do opere; 19.15 Sport; 20.00 Melodije uspehov; 20.40 Narodne pesmi jugoslovanskih manjšin; 21.00 Kulturni pregled; 21.10 Komorni koncert: nastopata mlada talenta pianist Aci Bertoncelj in violinist Janez Bokavšek; 21.30 Edgar Lee Mastess: «Spoon Riner»; 22.00 «Jazz» - včeraj, danes, jutri; 22.30 Plesna glasba.

SLOVENIJA

327,1 m, 202,1 m, 212,4 m
Poročila ob 5.00, 6.00, 7.00, 12.30, 15.00, 17.00 in 22.00.

12.00 Danilo Švara: Tretja simfonija; 13.10 Z glasbo v dobro voljo; 14.30 Za gospodinje; 14.40 Srečko Piškur igra skladbe prirejene za harmoniko; 15.15 Želeli ste — poslušajte!; 16.00 Utrinki iz literature - Giovanni Verga: Psica; 16.20 Koncert orkestra Slovenske filharmonije, dirigent Jakov Cipci; 18.10 To in ono iz arhiva slovenskih narodnih pesmi; 19.00 Zabavna glasba; 20.00 Ermanno Wolf-Ferrari: Stirje grobijani, opera v 4 dej.

TELEVIZIJA

17.30 Spored za otroke: «Lisica in petelin», pravljica; 22.00 Mednarodni festival pesmi.

ZAČEL SE JE RAZLAŠČEVALNI PROCES ZA «REZIDENCIALNO CONO»

Za obdelano zemljo pri industrijski coni ponujajo kmetovalcem le 200-300 lir za m²

Večina prizadetih slovenskih kmetovalcev, za katere predstavlja zemlja edini vir dohodkov, take sramotne ponudbe ne more sprejeti - Zemljiške takse se plačujejo na osnovi 1000 L m²

Pred približno 10 dnevi so začela prihajati kmetovalcem od Domja, iz Boljunca, Loga in Ricmanj prva vabila, iz katerih je bilo razvidno, da se morajo zglasiti v uradih rezidencialne cone v Ul. Machiavelli 1. Večina kmetovalcev se je s težim srcem odpravila v mesto, saj so vedeli, da bo razgovor tekel o njihovi zemlji, na kateri nameravajo zgraditi novo naselje in za kar bodo kmetovalcem na en ali drugi način odvzeli okoli 100 ha zemlje.

In tako so eden za drugim odšli v mesto. V omenjenem uradu so jim prijazno razkazali načrte novega naselja, češ tu bo cerkev, tam šola, tu zopet hiše itd. Ko so jim to pokazali, pa so vzeli drugo mapo in kmetovalcu povedali, da bo čez njegovo zemljišče šla n. pr. nova cesta, da potrebujejo zato toliko in toliko kvadratnih metrov zemlje in da je pač najbolje, da proda vse zemljišče, ki ga poseduje. Nekaterim so povedali tudi za ceno, ki se giblje od 200 do 300 lir po 1 kv. m, če so na teh zemljiščih vinogradi.

Nekateri kmetovalci so ponudbo sprejeli. To so v glavnem oni, ki imajo večino svojega posestva recimo v bližini Ricmanj ali Boljuncu in so dejansko prodali njivo ali vinograd, ki je bil takorekoč od rok. Kmetovalci pa, ki imajo svoja posestva v celoti na področju bodoče rezidencialne cone, seveda niso hoteli slišati o prodaji, kar je povsem razumljivo, če upoštevamo naslednje razloge:

1. Kmet, ki živi od svojega posestva, si s 300 lirami, ki bi jih v najboljšem primeru dobil za kv.m zemlje, ne bo mogel nikjer kupiti enakovrednega zemljišča.

2. Cetudi bi dobil za svoje posestvo več, kot sedaj ponujajo, bi v bližnji okolici le težko ali skoraj nemogoče dobil enakovredno zemljo.

3. Ce zemlje ne dobi, je obsojen na propast.

Zato kmetovalci niso hoteli podpisati pogodbe in posledica je bila, da so jim zagrozili z razlastitvijo.

Stališče prizadetih kmetovalcev je naslednje: če nam že odvzamete zemljo, tedaj nam dajte v zameno drugo ali pa nam jo plačajte po ceni, ki odgovarja dejanski vrednosti. Dejstvo je, da ceni financa to zemljo po 1.000 lir za kv.m in se na tej osnovi tudi plačujejo razne takse. Zakaj tedaj taka razlika?

Dejstvo je tudi, da je n. pr. «Italcementi» plačala za zemljo po 400 do 450 lir za kv.m, poleg tega pa jo kmetovalci lahko do nadaljnjega še izkoriščajo. Dejstvo je tudi, da so za zemljišča opekarne pri Orehu plačali po 500 lir za kv.m, da se prodaja zemlja pod Dolino po 600 lir za kv.m itd. Zato je ponujena cena od 200 do 300 lir absurd in je povsem upravičena sumnja, da hočejo tudi kmetovalce odpraviti v Avstralijo.

Zaključki so potemtakem zelo jasni. Če se že kmetovalcu zemlja odvzame, (čeprav je gradnja novega naselja glede na revščino industrijskega pristanišča povsem nepotrebna in še posebno na omenjenem rodovitnem področju), tedaj je treba z njim ravnati tako, da se mu nudi vsa pomoč in vse ugodnosti, kajti upoštevati je treba, da je navsezadnje on tisti, ki doprinaša k temu načrtu največjo žrtev. Grožnje z razlastitvijo so zato nehumane in v kmetovalcu še bolj utrjujejo prepričanje, da ga hočejo na lep ali grd način pripraviti do tega, da bi za malenkostno vsoto odstopil svoje posestvo in s tem podpisal smrtno obsodbo zase in za svoje otroke. Res je, da se na račun kmetovalcev ne more preprečiti razvoj in širjenje mesta, toda res je tudi, da se ta razvoj ne sme izvajati v izključno škodo in dejansko propast delovnega kmeta.

Izpiti za kapitane

Tržaško pristaniško poveljstvo sporoča, da se bodo 16. septembra začeli pri pomorskem ravnateljstvu v Genovi redni izpiti za aspirante kapitane dolge plovbe, za kapitane dolge plovbe, za aspirante strojne kapitane in strojne kapitane.

Prošnje za pripustitev k izpitom je treba poslati, opremljene z dokumenti na genovsko pomorsko ravnateljstvo do 30. avgusta.

Podrobne informacije se dobe pri Tržaškem pristaniškem poveljstvu.

Odobritev zakonskega načrta o zdravniški pomoči upokojencem

Včeraj je komisija za delo poslanske zbornice odobrila načrt zakona o raztegnitvi zdravniške pomoči na vse starostne in invalidske upokojence ter njihove svojce.

Poslanec Rubinacci je v izčrpnem poročilu poudaril, da se ukrep tiče 2,600.000 upokojencev, katerim je treba dodati še njihove svojce, tako da bo 5,000.000 državljanov uživalo to obliko socialnega zavarovanja, do katere doslej niso imeli pravice. Za kritje stroškov bo potrebnih 43 milijard lir, zaradi česar pa ne bo treba zvišati zavarovalnih prispevkov, ker so potrebni fondi že na razpolago.

Prostovoljno v smrt

Včeraj si je vzel življenje 60-letni Carlo De Lucchi iz Ul. Bonomo 3. V spalnici je postavil lestev, od lestve na omaro pa ročico sekire, za katero je privezal vrv in se obesil. Pol ure prej je bil na videz še miren in je naročil ženi, naj mu gre kupit cigarete. Ko pa se je žena vrnila domov, ga je našla že mrtvega. Nesrečnež je bolehal na živcih; zdi se, da je napravil samomor, ker je dobil sodni izgon in bi moral zapustiti svoje stanovanje.

Zid se je podrl na otroka

Skupina dečkov je včeraj popoldne čistila pod Skednjem prostor, da bi tam lahko zbijali žogo. V skupini je bil tudi 14-letni dijak Luigi Panza iz Skedenjske ulice št. 7, na katerega se je nenadoma zrušil star zid in dečko si je zlomil nogo. Z rešilnim avtom so ga odpeljali v glavno bolnišnico in sprejeli na ortopedski oddelek. Ozdravel bo v 30-40 dneh.

RAZPIS

Podporno društvo «Dijaška Matica» v Trstu razpisuje vlaganje prošenj za šolsko leto 1955-56

1. Prošnje se vlagajo na posebnih tiskovinah, ki jih prosilci dobijo pri upravi Dijaškega doma v Ul. Buonarroti 31 ali pri tajnici Dijaške Matice v Ul. Roma 15-II. (pri SPZ).

2. Prosilci lahko prosijo:
a) za sprejem v Dijaški dom za rednega ali zunanjega gojenca,
b) za znižanje vzdrževalnine v Dijaškem domu,
c) za izposojo šolskih knjig iz knjižnega sklada,
č) za podporo v drugih oblikah.

3. Prošnje za podpore v smislu 2. točke tega razpisa sprejemata do 30. julija t. l. uprava Dijaškega doma ali pa tajnica Dijaške Matice. Odbor Dijaške Matice se ne obvezuje, da bo proučil prošnje, ki bi bile oddane po zgoraj navedenem roku.

4. Vsa potrebna pojasnila in navodila prejmejo prosilci pri zgoraj navedenih naslovih.

ŽUPAN BARTOLI PRI PREDSEDNIKU REPUBLIKE

Rešitev rotacijskega fonda dokončno odložena do septembra

Zavlačevanje predstavlja resno škodo za tržaško gospodarstvo in odpira nove možnosti škodljivim mahinacijam

Predsednik republike je včeraj sprejel v Quirinalu tržaškega župana Bartolija, s katerim se je zadržal v krajšem razgovoru o perečih tržaških vprašanjih.

Tržaški župan je namreč ostal po odhodu delegacije občinskega sveta v Rimu še v ponedeljek in torek in se je razgovarjal z ministroma Vigorellijem in Tambronijem o prispevkih za socialno skrbstvo in z ministrom Campillijem o vodovodu.

Vesti iz Rima potrjujejo bojazen, da bo ostalo vprašanje rotacijskega fonda nerešeno do septembra. Predsednik komisije poslanske zbornice, ki se bavi s proučevanjem zakonskega načrta o rotacijskem fondu, Pietro Ferreri ni namreč še sklical sestanka te komisije in je sestanek napovedan za četrtek. Takrat pa bo senat že na počitnicah, tako da ne bo mogel pričeti razpravo pred začetkom septembra. To pomeni, da bo ostal rotacijski fond nerešen do začetka septembra. Na ta način bodo ostala sredstva rotacijskega fonda neizkoriščena še vsaj dva meseca na škodo tržaškega gospodarstva. Ta zakasnitev pa predstavlja tudi drugo nevarnost, saj odpira možnosti različnim interferencam na škodo Trsta.

Tako se že sedaj zdi, da ne bodo upoštevane tržaške zahteve o načinu upravljanja rotacijskega fonda. Govori se namreč še vedno, da nameravajo predati ta fond v upravo posebni komisiji, ki bo sestavljena po večini iz predstavnikov različnih ministrstev in kjer bodo tržaški predstavniki v manjšini. Taka komisija predstavlja seveda resno nevarnost za ugodno funkcioniranje tega fonda, saj omogoča, da bi se sredstva «izgubila» po poti iz Rima do Trsta.

Nenadna slabost

Včeraj dopoldne je nenadoma slabost prijela 64-letnega Franca Pizzameia iz Rocola št. 668. Odpeljali so ga v glavno bolnišnico, kjer so ga sprejeli na I. oddelek. Mož je v nezavesti in njegovo zdravstveno stanje je zelo resno.

TRAGIČNA NESREČA SLOVENSKEGA DIJAKA V PLANINAH

Pri plezanju na steno padel v globino 5 metrov

Nesrečni mladenič je dobil hude poškodbe po vsem telesu in verjetno poškodbo na hrbtenci, zaradi česar je med prevozom v bolnišnico umrl

Tudi letos so hribi terjali mlado žrtev iz Trsta. V Zajzeri taborijo pod mogočnim Špikom slovenski katoliški skavti iz Trsta. Naravno je, da prirejajo izlete po krasnih okoliških hribih. V ponedeljek je šla skupina skavtov proti Predilu. V skupini je bil tudi 14-letni dijak Franko Stopar iz Skednja št. 258; ta pa je bil njegov zadnji izlet. Okrog 13. ure se je zgodila nesreča. Ne ve se še, če je deček plezal po steni ali morda iskal gorsko cvetje; spodrsnilo mu je in je zdrknil po steni 5 m globoko. Njegovi prijatelji so mu prihiteli na pomoč, potem pa so ga z rešilnim avtom odpeljali proti Trstu. Med potjo pa je deček podlegel poškodbam in izdihnil. Včeraj ob 2,50 so položili v mrtvašnico glavne bolnišnice njegovo truplo. Zdravnik je ugotovil, da je deček umrl tri ure prej. Spremljal ga je duhovnik Alojz Zupančič iz Trsta.

Nesrečni deček se je pri padcu hudo pobil in ranil po obrazu, po prsnem košu, rokah in nogah. Verjetno pa si je tudi poškodoval hrbtenico, kar je bilo zanj usodno.

IZPRED KAZENSKEGA SODIŠČA

OPROŠČEN OBTOŽBE IZSILJEVANJA obsojen zaradi zmerjanja policaja

Velikodušna razsodba proti dvema ženskama obtoženima tatvine oziroma nakupa ukradenega blaga

Na kazenskem sodišču se je moral včeraj zagovarjati 29-letni Aldo Bottacin iz Ul. Rota 3. Obtožen je bil, da je 30. junija zvečer prišel na stanovanje nekega duhovnika, ki stanuje v isti hiši, zahteval od njega, naj mu da 1.000 lir ter mu zagrozil, da se bo vrnil ponoči, če mu ne izroči denarja. Duhovnik je seveda takoj poklical policijo. Ko pa je prišel agent javne varnosti, ga je Bottacin zmerjal in mu zagrozil s pestjo: «Če te srečam jutri v civilu, te premlatim do konca in kaj mi lahko napraviš, če boš čez mesec ali dva že v Avstraliji?». Zaradi tega je bil Bottacin obtožen tudi, da je zmerjal javnega funkcionarja.

Sodišče ga je oprostilo obtožbe izsiljevanja zaradi pomanjkanja dokazov, zaradi žalitve javnega funkcionarja pa ga je obsodilo pogojno na šest mesecev in na plačilo sodnih stroškov.

Na istem sodišču sta se morali zagovarjati tudi 66-letna Antonia Coslovic vd. Fabris iz Ul. Valdirivo 16 in 47-letna Maria Zerial por. Hervatich iz Ul. Giardini 22, ki sta bili v zaporu od 14. junija.

Prva je bila obtožena, da je ukradla v neki trgovini steznik druga pa da je kupila ukradeno blago.

Nekega dne v maju je žena lastnika neke trgovine na Trgu Borsa javila policiji, da je videla, kako so si tri ženske ogledovale blago v trgovini, nato pa odšle ne da bi kaj kupile, kmalu potem pa so zapazili, da je zmanjkal kos volnenega blaga.

Policija je začela s preiskavo. Takoj so sumili, da ima prste vmes Maria Zerial por. Hervatich, ki je bila že obsojena zaradi takih zadev. V njenem stanovanju so napravili preiskavo in dobili med drugim dva kopalna kostima «lasteks», nekaj kosov volnenega blaga ter steznik. Ženska je tedaj izjavlja, da ji je steznik darovala Antonia Coslovich. Pri zasliševanju pa je Fabrisova priznala, da je ukradla steznik in da ga ni darovala ampak prodala Mariji Hervatich.

Sodišče je prvo obtoženko oprostilo zaradi pomanjkanja dokazov, drugo pa, ker ni napravila kaznivega dejanja.

Dijaška Matica obvešča dijake, ki imajo popravne izpite, da se lahko pozanimajo za lekcije na sedežu DM, Ul. Roma 15, v uradnih urah.

Razna obvestila

Prosvetno društvo «Ivan Cankar» vabi svoje člane in prijatelje, da se udeleže družabnih večerov vsak večer ob 20.30. Na razpolago so televizija, namizni tenis in druge družabne igre.

Tudi za ljubitelje plesa, začetnike in mojstre je primerno preskrbljeno.

Izleti

Planinski izlet SPDT

Od 14. do 16. avgusta priredi SPDT planinski izlet v Bovec-Trento kot izhodiščni točki za izlete na bližnje vrhove, vključno Triglav. Vpišejo se lahko oni, imajo svoje potne [illegible]

Od včeraj do danes

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 26. julija se je v Trstu rodilo 11 otrok, poroke so bile 3, umrle so 4 osebe.

POROČILI SO SE: prodajalec Mario Lapanni in gospodinja Olga Gamba, obrtnik Claudio Ottaviano in šivilja Vanda Rota, zidar Vittorio Musizza in gospodinja Anna Tomici.

UMRLI SO: 69-letna Lidia Zoe Zey, 80-letna Rosa Smit vd. Benussi, 80-letna Marija Abram, 60-letna Marija Devetak vd. Coen.

VREME VČERAJ

Najvišja temperatura 20.6, najnižja 17.8, ob 17. uri 20.5, zračni tlak 1006.8 v upadanju, veter 17 km vzhod-severovzhodnik, vlaga 78 odstot., padavine 16.9 mm, nebo 9 desetin oblačno, morje lahno razgibano, temperatura morja 23.

NOČNA SLUŽBA LEKARN

Davanzo, Ul. L. Bernini 4; Millo, Ul. Bunarroti 11; Mizzan, Trg Venezia 2; Tamaro e Neri, Ul. Dante 7; Harabaglia, Barkovlje, Nicoli v Skednju.

LEKARNE, ZAPRTE ZARADI POČITNIC

Cipolla, Ul. Belpoggio; Depangher, Ul. S. Giusto 1; Alla Maddalena, Ul. dell'Istria 43; Pizzul-Cignola, Korzo 14; Rubino, Ul. Settefontane; Marchio, Ul. Ginnastica 4.

Oglasni oddelek
TRST
Ul. sv. Frančiška 20/III.
tel. 37-338
sprejema inserate, male oglase, osmrtnice in drugo od 8. do 12.30 in od 15. do 18. ure.

ADRIA EXPRESS
TRST - Ulica Cicerone 4
tel. 29-243

IZLETI
12. - 17.8.1955
v PARIZ in na DUNAJ

POCITNICE
OB MORJU, V HRIBIH, OB JEZERIH

Predstavništvo za zdravilišči
RADENSKA SLATINA in DOBRNA (Celje)
pezion po 1700 lir (v ceni so všteti zdravniški pregledi in zdravstvene ureditve)

Preskrba trgovskih, navadnih, turističnih in tranzitnih vizumov za JUGOSLAVIJO

Prodaja voznih listkov za avtobusne proge iz TRSTA v
VRBA (Velden), VRBSKO JEZERO (Woerther See) - CELOVEC GRADEC (Graz), odhodi v četrtkih in sobotah ob 7.45
TOLMEZZO - RAVASCLETTO, dnevni odhodi ob 6.30
JEZERO CAVAZZO, v nedeljah ob 7.30
CANAZEI - ORTISEI, v torkih, četrtkih, nedeljah ob 6 z zvezo za PRIMIERO, CORTINO, MOENO, MERANO.
GRADEZ - dnevni odhodi ob 8.30
MILAN - dnevni odhodi ob 21
GENOVA - v ponedeljkih, sredah in petkih ob 21
COMO - CHIASSO, odhodi ob torkih, četrtkih, sobotah in v nedeljah ob 21
VIDEM (Udine) - dnevni odhodi ob 6.30, 7.30, 8.30
BELLUNO - dnevni odhodi ob 6.30
TREVISO - dnevni odhodi ob 8.30

Spremembe v kazenskem postopniku še ne ustrezajo sodobnim načelom

V italijanski kazenski postopnik so bile vnešene določene spremembe, ki so po svojem duhu bistvenega pomena. O tem se je sicer že dolgo govorilo, vlada in parlament sta podvzela ustrezne ukrepe za izdelavo načrta. Zatem sta pravosodni komisiji v parlamentu in senatu iznenada sprejeli ter potrdili dokončni načrt, nakar je stopil novi zakon proti vsakemu pričakovanju v veljavo v normalnem roku 15 dni po njegovi objavi v Uradnem listu (kar se je zgodilo 30. junija), ne da bi se hkrati izdalo kakršnokoli natančnejše pojasnilo s tem v zvezi. To bi utegnilo povzročiti znatne nesporazume v pogledu interpretacije.

Kar takoj pade v oči, so spremembe, ki zadevajo vprašanje preiskovalnega zapora. Glede tega je rečeno, da se zaporni nalog, ki ga kazenski postopnik obvezno določa v primeru kaznivih dejanj, za katera je predvidena zaporna kazen največ do 10 let, lahko izda odslej samo v primeru kaznivih dejanj, ki je zanje predvidena kazen najmanj 15 let. To pomeni, da se bodo od zdaj lahko pustile na začasni svobodi tudi osebe, obdolžene težjih kaznivih dejanj, kot so: poneverba, rop, izsiljevanje, stečaj, detomor itd. A tudi v primerih, ki se zanje obvezno določa zaporni nalog, je po preteku določenega časa, in če se medtem preiskava ni zaključila, predvidena avtomatična izpustitev iz zapora. Doslej je bilo to omejeno samo na primere lažjih kaznivih dejanj.

Aprila in novembra 1953 sta bila v Bellagiu in Milanu pod predsedstvom Enrica De Nicole dva sestanka, kjer so bili sprejeti nekateri sklepi, nanašajoči se na odpravo obveznega zapornega naloga. Dasi se ti sklepi niso upoštevali v celoti, je treba vendarle priznati, da se je zadevno napravil korak naprej.

Ostalo pa je vse pri starem, kar zadeva sodno policijo. Ta ohranja svoja pooblastila tudi z novim zakonom: lahko še naprej vrši aretacije, preiskuje, zaslišuje itd., ne da bi se prizadetemu nudila pri tem kaka posebna jamstva. V tem pogledu so ostala vsa priporočila sestankov v Bellagiu in Milanu dobesedno mrtve črke. Na teh sestankih se je namreč zahtevalo, da bi sodna policija iz nobenega razloga in v nobenem primeru ne smela ukrepati v pogledu zasliševanj, soočenj in poizvedovanj izven sodnih prostorov, ali v zaporu. Dalje, da bi se zaporni nalog omejil samo na primere, kjer bi kaznivega dejanja osumljena oseba utegnila pobegniti, seveda, če je za to dejanje zaporni nalog predviden.

Prav tako se tudi tokrat ni uveljavilo ustavno načelo, po katerem bi sodna policija morala biti podrejena sodnim oblastem. Glede vsega tega ostanejo stvari, kot so bile doslej, z izjemo določenih kontrolnih ukrepov disciplinskega značaja, ki jih lahko izvaja državno pravdništvo.

Bil pa je dosežen določen napredek v pogledu preiskave. Odslej bo obtoženčev zagovornik imel pravico prisostvovati številnim postopkom sodnika pri poizvedovanju, pregledovanju, hišnih preiskavah itd. Na vpogled mu bodo tako zapisniki, zadevajoči sam primer, kot zapisniki zasliševanj obtoženca, zapisnik o zaplembah, osebnih preiskavah itd. Doslej se je zagovornik lahko z vsem tem seznanil šele po končani preiskavi. To bo morda sicer v posameznih primerih podaljšalo sam potek preiskave, po drugi strani pa bo v večini primerov gotovo pripomoglo k skrajšanju obravnav prav zaradi tega, ker bo zagovornik lahko že med samo preiskavo nudil vse tiste olajševalne okolnosti, ki bi v nasprotnem primeru pri obravnavi privedle do bistveno nepotrebnih diskusij.

Prikazali smo tu le nekaj najbolj zanimivih novosti, ki jih je opaziti v zvezi z uveljavitvijo nekaterih reform v kazenskem postopniku, s čimer pa se še vedno ne more trditi, da bi bili z omenjenimi pristopili k uresničenju potrebne reforme v pravem pomenu te besede. Osnovne poteze v kazenskem postopniku ostanejo še vedno one, ki jih vsebuje kazenski postopnik Rocco. Čeprav je prišlo do nekaterih važnih sprememb, so vendarle te bolj omejenega značaja.

Končno je treba pripomniti, da karkoli se je v tem pogledu dobrega storilo, je hvale vredno, ker tudi s tem se razvijajo elementi socialnega napredka in se prispeva k izboljšanju razmer na tem področju. Samo vse bi bilo treba izpopolniti, in sicer tako, da bi se že danes trezno in z dovolj širokimi kriteriji pristopilo k izdelavi načrta takšne reforme kazenskega postopnika, ki bi v polnosti zadovoljila tako vse resnično napredne pravnike kot tudi druge državljane, ki bi jim bila namenjena.

Reforma nemškega pravopisa

V obeh delih Nemčije, Švici in Avstriji se nadaljuje polemiko o reformi nemškega pravopisa. Skupina zagovornikov reforme je sprožila celo gibanje za fonetično pisavo nemških besed. Tudi vsa imena naj bi pisali v nemščini z malo začetnico. Tako temeljita reforma bi seveda docela spremenila nemške tekste. Klasikov bodoči nemški rodovi sploh ne bi več znali brati. Akademija za nemško književnost v Zahodni Nemčiji se je izrekla proti reformi pravopisa. Strinja se samo z nekaterimi manjšimi spremembami, ki so postale potrebne, odkar je bil leta 1900 po dolgih razpravah dosežen med Nemčijo, Avstrijo, Švico in Luksemburško sporazum o sedanjem nemškem pravopisu. Za temeljito reformo se zavzemajo pravzaprav samo nekateri avstrijski krogi.

OB NAČRTU NOVEGA TRŽAŠKEGA VODOVODA

Zakaj iščejo vodo ob Soči ko jo imamo tako blizu

Utemeljevanje, češ da bi bilo razširjenje zajetja sedanjega vodovoda nevarno, ker prihaja voda iz inozemstva, slone na trhlih osnovah

Ne morem zamolčati, da me je zelo iznenadil sklep tržaškega mestnega sveta, da je treba namesto obstoječega štivanskega, zgraditi nov vodovod za naše mesto, ki bo stal skoraj 4.5 milijarde lir. V proračunu so sicer 3.3 milijarde lir, ker pa poznamo naše upravitelje, vemo, da bodo še 4.5 milijarde prekratke. Kot dokaz, da je nov vodovod potreben, se sklicujejo na leto 1952, ko niso mogli vsi trije sedanji tržaški vodovodi z maksimalno dnevno zmogljivostjo 120.000 kub. metrov vode zadostiti potrebam mesta. Zakaj naj bi se zaradi tega moral zgraditi popolnoma nov vodovod, ko je vendar mogoče povečati leta 1922 zgrajeni štivanski vodovod, kakor so ga v razmeroma kratki dobi njegovega obstoja že dvakrat povečali, in sicer najprej od dnevnih 50.000 na 75.000 kub. metrov in slednjič, leta 1951, na dnevnih 100.000 kub. metrov vode? Leta 1951 izvršeno delo se je torej že leta 1952 torej po enem letu, izkazalo za zgrešeno in pomanjkljivo, tako zgrešeno, da bo treba, kakor bi nas hoteli prepričati, izdati nove 4,5 milijarde lir za popravilo?

Ako imamo zares premalo vode, kar pa ni dokazano, bi bilo vendar z mnogo manjšimi stroški mogoče povečati štivanski vodovod. Izvedenci, ki so med drugim tudi ta načrt proučevali, pa trdijo, da to ni mogoče predvsem iz političnih razlogov, ki so, kakor trdi zadevno poročilo, zelo važni in kočljivi: dejstvo namreč, da izvira in teče Reka-Timav, ki daje vodo štivanskemu vodovodu, v inozemstvu (Jugoslaviji), da obstoji torej nevarnost, da je preskrba mesta z vodo ne samo odvisna od mednarodnih odnosov, temveč da postane celo nemogoča zaradi nameravanega izkoriščanja zgornjega toka Timava (Reke), ki teče, kakor že omenjeno, v inozemstvu.

Preden preidemo k proučevanju te zadeve, poglejmo najprej, ali je sploh gradnja novega velikega vodovoda zares potrebna, kakor trdijo predlagatelji. Ali je res potrebno, da se današnja dnevna dobava 125.00 kubičnih metrov vode poveča za celih 120 tisoč kub. metrov, torej na 245.000 kub. metrov, ko voda vseh treh vodovodov, razen izjemnega iz 1952. leta, popolnoma zadošča potrebam 276.000 prebivalcev Trsta in njegove dežele? Zagovorniki novega vodovoda pa ne mislijo le na današnje prebivalstvo, ampak skrbijo za pol stoletja naprej, ko bo leta 2000 štel Trst, po njihovem prepričanju, najmanj 360.000 prebivalcev.

Pred prvo svetovno vojno, ko je bil Trst na višku svojega razcveta, je štel le 245.000 duš, danes živi tukaj, vsled gospodarsko nepotrebne italijanske kolonizacije, 276.000 ljudi. In medtem ko že ves svet govori o gospodarskem umiranju našega mesta in ko doživljamo sistematično izseljevanje Tržačanov v Avstralijo, so sklenili naši gospodarji, da bodo napravili nov vodovod za bodoči Trst s 360.000 prebivalci. Kaj naj to pomeni?

Ta uganka se da rešiti na dva načina; ali tiči v ozadju te zadeve neka brezobzirna kapitalistična špekulacija ali pa širokopotezna kolonizacija. Ali, slednjič, oboje skupaj, kakor se je že zgodilo v primeru industrijske cone v Žavljah. Vsekakor je jasno, da zadevne milijarde nam Tržačanom ne bodo prinesle nobene koristi, temveč le ogromno škodo tudi italijanskemu ljudstvu in italijanski državi in niti pravim kapitalistom ne bodo koristile, pač pa kapitalističnim parasitom, ker je pravi kapitalizem, kljub vsemu, vendarle konstruktiven, medtem ko parasiti samo razjedajo in uničujejo narodno gospodarstvo.

A ne samo zaradi tega, ker štivanski vodovod ne bi mogel zadoščati potrebam bodočih baje 360.000 tržaških prebivalcev, je nov vodovod po mnenju njegovih zagovornikov potreben. Potreben je tudi in predvsem zaradi tega, ker je obstoj sedanjega štivanskega vodovoda, kakor že omenjeno, odvisen od vode, ki prihaja iz Jugoslavije. Zato so naši gospodarji sklenili, da se napravi popolnoma nov vodovod, ki bi zajemal podtalno vodo v furlanski nižini, na levem bregu Soče jugozapadno od Tržiča, kakor da ne bi tudi ta voda prihajala z jugoslovanskega ozemlja. Iz zelo obširnega, 98 velikih strani obsegajočega poročila in iz drugih italijanskih publikacij, ki se tičejo tega načrta, posnemamo sledeče podatke:

Tam, kjer so projektirani črpalni vodnjaki, je sicer v mimo tekoči Soči združena voda že iz vseh njenih prito-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Velika filmska umetnica Greta Garbo, ki je znana tako zaradi svojih umetniških stvaritev, kakor tudi zaradi svojega posebnega rekli bi čudaškega obnašanja, je bila te dni v Benetkah in na splošno začudenje ni bila več tako nepristopna kot nekoč, ampak se je pustila celo fotografirati, ne da bi moral fotograf pri tem tvegati kak posebno nevaren podvig

RAZVOJ V JUŽNEM VIETNAMU NE OBETA NIČ DOBREGA

Diemovi podvigi dajo slutiti zapletljaje v vietnamskem vprašanju

Francija je bila v tej svoji nekdanji koloniji dejansko že potisnjena v stran, pa čeprav skuša ohraniti svoje «legitimne» pravice

Pred kratkim je Indokina ponovno postala središče svetovne pozornosti. Povod za to sta bila dva dogodka: spopad med protikolonialnimi silami «Patet Lao» in vojsko laoškega kralja ter odklonitev južnovietnamskega predsednika vlade Ngo Din Dijema, da stopi v pripravljalne razgovore z vlado Severnega Vietnama glede organizacije splošnih volitev, ki bi morale biti v vsej deželi julija prihodnjega leta.

Prvi primer, spopad med «Patet Lao» in vojsko laoškega kralja, je po svoje značilen, dasi je njegov obseg omejen. Njegova značilnost je v tem, da je izbruhnil neposredno pred ženevsko konferenco, tako da ga nekateri celo smatrajo kot nekakšen signal «štirim velikim», naj bi ti ne pozabili na vprašanje Indokitajske. Značilno pri tem je tudi to, da je SEATO (obrambni pakt dežel jugovzhodne Azije) takoj ponudil Laosu svojo pomoč, kar je storil po Siamu. Ko pa je ta to odklonil z utemeljitvijo, da je vprašanje «Patet Lao» notranja zadeva Siama, je bilo rečeno, da ni imel SEATO nobenega namena mešati se v zadeve drugih.

Kar zadeva uporniško stališče Dijema, ki se noče sestati s Hočiminhovimi predstavniki, pa je francoska agencija AFP mnenja, da to pomeni slabo prikrito nasprotovanje ženevskemu sporazumu. Za takšno svoje mnenje ima omenjena agencija dobre razloge. Začetek pogajanj glede organizacije splošnih volitev, na osnovi katerih bi moralo priti do združitve Vietnama, bi kot predvideno, moral biti že julija. V resnici pa se to, sodeč po vsem, ne bo zgodilo tako kmalu. Pomeni, da je uresničitev lansko leto sprejetih sporazumov v znaku velikega vprašanja.

Takšen docela nasproten in nepredviden potek dogodkov povzroča upravičeno zaskrbljenost, tem bolj, ker je Indokina nadvse občutljiva točka svetovnega miru, še prav posebno kar zadeva mir ter ureditev razmer v Aziji. To splošno zaskrbljenost so še povečale zadnje demonstracije v Saigonu, ki v resnici predstavljajo premišljeno in vnaprej organizirano «enotedensko kampanjo» Dijemove vlade, da se «ne priznajo ženevski sporazumi» in da se «zaduši komunistična nevarnost».

Znano je, da se je sedanji predsednik južnovietnamske vlade v teku nedavnih spopadov med njim in verskimi sektami obdržal na oblasti s pomočjo, ki so mu jo nudile ZDA. Ameriški posebni odposlanec v Saigonu, general Collins, ki je sicer organizator južnovietnamske vojske, je večkrat izjavil, da je Dijem najprimernejša osebnost, ki bi mogla v deželi uvesti mir. Resda je Dijem izšel kot zmagovalec iz srditega spopada z verskimi ločinami, toda to še ne more pomeniti, da je stabilnost njegovega režima popolnoma zagotovljena. Splošne okoliščine v Južnem Vietnamu so še vedno takšne, da so nalik na anarhijo, kar gotovo ne zagotavlja, da bi se ljudstvo tako z ene kot z druge strani sedemnajstega vzporednika na volitvah opredelilo za Dijemov režim. Negotovost in strah, da bi splošne volitve hkrati ne pomenile tudi konca Dijemove vladavine, sta osnovni razlog, da se on tako uporno in ogorčeno bori proti izvedbi ženevskih sporazumov. Američani pa težijo za tem, da bi s pomočjo vojaške in gospodarske pomoči, ki jo dajejo Dijemovi vladi, vsaj toliko okrepili stanje na jugu, da bi možnosti na volitvah bili enaki za oba partnerja. Pri tem imajo ZDA in Dijem tudi določen formalni izgovor za svoje ravnanje: oba sta namreč podpisnika sprejetih ženevskih obveznosti.

Francija je z novo situacijo v Indokitajski, posebno v Južnem Vietnamu, potisnjena v zelo neprijeten položaj. Znano je, da so njene simpatije na strani cesarja Bao Daja, ki ga je Dijem dejansko vrgel s prestola. Ameriški vpliv v Južnem Vietnamu je zavzel velik obseg, vtem ko Francija ne more izpolniti v Ženevi sprejetih obveznosti, čeprav je očitno, da bi mogla ohraniti določen vpliv v svoji bivši koloniji samo tako, da bi tej dala, oziroma z njo navezala boljše gospodarske in kulturne stike.

V Londonu so z veliko zadržanostjo spremljali in reagirali na zadnje Dijemovo ravnanje. Culi so se izrazi «zaskrbljenosti», vendar se nevarni manevri južnovietnamskega predsednika vlade niso obsodili. Tako nekako kot bi se bojevitemu predsedniku bali zameriti, češ: če ga preveč razdražimo, utegne postati še bolj bojevit. Ni pa izključeno, da ni tu po sredi še kaj drugega. V Angliji so namreč uradno sicer za to, da se spoštujejo ženevski sklepi, ni pa nobena skrivnost, da je v tej deželi precejšnje število takih, ki bi ne imeli prav nič proti, če bi se našla primerna oblika, s katero bi se volitve v Vietnamu preložile. Obstoj takšnih in podobnih želja ne preseneča, zakaj pri reševanju vprašanj, kot je vprašanje Vietnama, se vedno križajo določeni interesi, pri čemer si eni želé takega, drugi drugačnega razpleta dogodkov.

Znano je, da obstajajo glede posameznih interesov v Vietnamu precejšnja nasprotja med ZDA, Francijo in Veliko Britanijo. Ta nasprotja so posebno ostra in očitna med prvima dvema državama. Razumljivo: Francija pač brani svoje «zakonite» kolonialne interese pred onimi, ki jih tu skušajo uveljaviti ZDA. Ngo Din Dijem, ki je njihov človek, zapleta položaj po naročilu, ne da bi se pri tem oziral na Francijo, ki vidi v tem premišljeno ameriško akcijo, naperjeno ne samo proti Hočiminhu, ampak tudi francoskim interesom. Vietnamski problem je Francijo vse predrago stal, da bi ga hotela zdaj, ko se je v Ženevi našla zanjo še nekam primerna oblika rešitve, načenjati znova, tem bolj, ker bi rezultati verjetno bili zanjo še slabši.

Kar zadeva Dijemovo zadnjo akcijo, še ni gotovo, kako bo ta uspela. Ni izključeno, da bo najnovejši pozitivni razvoj mednarodnih odnosov onemogočil, kar si je zastavil za cilj «dinamični» južnovietnamski ministrski predsednik, dasi uživa pri svojem početju neprikrite simpatije in krepko podporo od strani gospodov, kot so kardinal Speelmann in drugi.

Sicer pa bi ne bilo pametno vtikati glavo v pesek in ne videti, da trenutna situacija v Vietnamu ne predstavlja prav nič dobrega in da bi nadaljnje zavlačevanje izpolnitve ženevskih sporazumov privedlo do velikih nevšečnosti in resnih posledic. Zaman bodo vsi napori, ki se po eni strani vlagajo, da bi se osnovna nasprotja pomirila in ustvarilo novo, povoljnejše ozračje v svetu, če se po drugi strani dovoljuje in celo podpihuje početje neodgovornih provokatorjev tipa Ngo Din Dijem. Treba si je biti na jasnem in ne minimizirati primera, da predstavlja lahko vsako tako, tudi najmanjše žarišče spopada stalno nevarnost, da se duhovi ponovno razgrejejo, zgube razsodnost in se nenadoma znajdemo pri starem. Prav zato je treba v zvezi z zadnjimi provokacijami v Vietnamu čimprej poiskati sredstva, da se nevarnost v kali zatre.

IDEJNO NADALJEVANJE ZGODOVINSKE KONFERENCE V ŽENEVI

Mednarodna konferenca strokovnjakov o mirnodobski uporabi jedrske sile

Delegati 33 držav bodo na konferenci, ki bo v avgustu v Ženevi, podali nad 1.100 referatov, v katerih bodo obdelali vsa tista vprašanja, ki so skupne važnosti in ki hkrati terjajo mednarodno sodelovanje

V Ženevi se je pravkar končala velika mednarodna konferenca, toda življenje v Ženevi se prav gotovo ne bo povsem pomirilo v normalno, vsakdanje življenje, kajti v prihodnjih dneh bodo v Ženevo že začeli prihajati novi ljudje iz vseh predelov sveta na poseben kongres, ki bo obravnaval mirnodobsko uporabo jedrske energije.

Ves svet je lani decembra z zadovoljstvom sprejel sklep generalne skupščine ZN, naj bi se čimprej sestala posebna mednarodna tehnična konferenca, ki naj prouči možnosti naglega razvoja mirnodobske uporabe jedrske sile. Ob tej priliki je bilo sklenjeno, naj se na konferenci prouči možnost uporabe jedrske sile na tistih področjih, kjer je mednarodno sodelovanje neobhodno potrebno in kjer se mednarodno sodelovanje lahko najbolj učinkovito izvede.

Sklenjeno je bilo zato, naj se na to konferenco povabijo vse države članice Združenih narodov ter tudi one države, ki še niso članice te organizacije, ki pa so članice drugih specializiranih mednarodnih ustanov, kar pomeni, naj se povabijo praktično vse tiste države sveta, katerih delež bi lahko bil važen in učinkovit.

Na decembrskem zasedanju je bilo tudi sklenjeno, naj ima ta konferenca strogo znanstveni ne pa politični značaj. To pomeni, da bodo na konferenco prišli samo znanstveniki, torej inženirji, fiziki, kemiki, zdravniki, skratka ljudje, ki delujejo na posameznih področjih izkoriščanja in uporabe atomske energije. Sicer pa bo vsako posamezno državo uradno predstavljalo največ pet delegatov, katere pa lahko spremlja neomejeno število strokovnjakov in svetnikov.

Veliko število znanstvenikov iz držav, kjer je znanost o jedrski energiji razvita, je pripravilo poročila o mnogih problemih, ki jih proučujejo že vrsto let. Vsi ti referati so že bili poslani posvetovalnemu komiteju. Vsi sestanki na konferenci bodo javni in vse referate bodo hkrati prevajali v štiri uradne jezike, v angleščino, ruščino, francoščino in španščino. Kljub temu pa so že sedaj znanstveniki, ki bodo na konferenci sodelovali, seznanjeni s kratko vsebino vseh referatov. Tudi dnevni red konference je že v prodrobnosti izdelan.

Konferenca se bo ukvarjala v glavnem z dvema osnovnima vprašanjema. Prvo vprašanje zadeva pridobivanje koristne sile iz jedrskih reaktorjev ali točneje električne energije. Drugo vprašanje pa se nanaša na izkoriščanje radioaktivnih izotopov katerih uporaba je izredno važna za številna raziskovanja v vseh prirodnih znanostih in se z vsakim dnem čedalje več izkoriščajo v različnih industrijskih in tehnoloških procesih.

V splošnem delu konference je predvidenih sedem plenarnih sestankov, na katerih naj se proučijo osnovna vprašanja o potrebah človeštva glede energije v naslednjih 25 in 50 letih in v zvezi s tem o vlogi, pomenu in deležu jedrske sile v svetovnem energetskem sistemu. Vse države so poslale svoja poročila o zalogah vseh vrst energije, ki jih imajo na razpolago, predvsem premoga, nafte in vodnih padcev, kakor tudi odstotkov svojih potreb, ki jih predvidevajo za nekaj desetletij vnaprej. Na temelju teh referatov bo izdelan splošen svetovni pregled vseh zalog in potreb sveta glede energije. Važnejši referati onih držav, v katerih bo uporaba jedrske sile imela posebno važnost v razvoju njihovih gospodarstev, bodo posebej prikazani. Med temi referati so tudi referati Jugoslavije. Na temelju vsega, kar je do danes znanega, lahko trdimo, da so zaloge konvencionalnih goriv zelo omejene in da bo zato jedrska sila imela odločilen delež kot nov izvor sile v bodočih petdesetih letih.

Za uspešno uporabo jedrske sile je izredno važna zgradnja naprav za pridobivanje električne energije iz jedrske sile. Posebna pozornost bo posvečena jedrskim reaktorjem, za proučevanje katerih je na konferenci predvidenih več sestankov. Znano je, da je jedrski reaktor osnovni člen procesa v pridobivanju in izkoriščanju jedrske sile. Brez reaktorja ni jedrske sile. Zaradi tega bodo na konferenci proučili mnoga vprašanja glede projektiranja in gradnje reaktorjev, dalje vprašanja s področja tehnologije jedrskih goriv, ter vprašanja odvajanja toplote iz reaktorjev in v zvezi s tem različne konstrukcijske rešitve glede na vrsto goriva in namen reaktorjev.

Posebno veliko področje uporabe jedrske energije predstavljajo tako imenovane življenjske znanosti kot so medicina, biologija, agronomija itd. Jedrska energija se v medicini uporablja v glavnem na dva načina: za diagnozo bolezni in za zdravljenje. Kot primer za diagnozo se lahko vzame uporaba radioaktivnega joda pri proučevanju uspešnosti ščitne žleze. Kot je znano, ščitna žleza vsrkava jod iz hrane. Če bolniku damo preparate radioaktivnega joda, se bo ta v razmerju zdravstvenega stanja te žleze več ali manj kopičil v njej, kar se s posebnimi števci lahko kmalu ugotovi.

Lahko navedemo tudi znan primer uporabe radioaktivnih izotopov v diagnozi, odnosno tako imenovano radiografijo. Ko se element talium dalj časa obseva v reaktorju, postaja radioaktiven in izloča prodorne žarke, ki so podobni rentgenovim. En tak zelo majhen izvor žarkov, postavljen v malem svinčenem zabojčku, lahko prenašamo in ga uporabljamo povsod, kjer ne moremo uporabljati velikih rentgenskih aparatov. To pride v poštev na primer na bojišču ali v vaseh daleč od prometnih sredstev.

Znano je, da so doslej dosegli velike uspehe tudi v uporabi radioaktivnih izotopov pri zdravljenju raka in raznih tumorjev. Radioaktivno zlato se že v velikem obsegu uporablja pri zdravljenju tumorja v možganih. Metoda sloni na načelu tako imenovanega notranjega izžarevanja, kjer se vir žarkov po prirodni ali umetni poti lokalizira v samem bolnem tkivu in tam neposredno in neprestano uničuje obolele celice, kar je v nasprotju z zunanjim izžarevanjem, kjer se pacient obseva le od časa do časa kot to delajo pri zdravljenju raka z obsevanji z radijem. Že danes lahko nabavimo ustrezne količine radioaktivnega kobalta ali cezija, ki sta okoli tri tisoč krat cenejša od radioaktivnega radija, pa čeprav imata isto moč in isti učinek.

Ce bi hoteli opisati vse primere dosedanje uporabe radioaktivnih izotopov v zdravstvu, bi šli predaleč. V ostalih življenjskih znanostih se radioizotopi zelo mnogo uporabljajo tudi v raziskovanju tajnosti življenjskega procesa, pri cirkulaciji krvi, pri funkcioniranju posameznih organov in žlez itd.

Poseben sestanek na konferenci bo posvečen genetičnemu vplivu jedrskih obsevanj na ljudi, rastline in živali.

Se nekaj statistike. Ženevska konferenca o mirnodobski uporabi jedrske sile bo trajala dva tedna od 8. do 20. avgusta. Znanstveniki, ki bodo zastopali 33 držav, bodo predložili nekaj več kot 1.100 referatov. Razumljivo je, da so največ referatov prijavili delegati ZDA in SZ. Mnoga dela, ki jih bodo predložili konferenci, so bila do pred kratkim «atomske tajnosti». Priznati pa se mora, da je razvoj znanosti v znatni meri pripomogel, da je varovanje teh tajnosti izgubilo vsak smisel.

Vendar pa bi bilo nepravilno že pri samem tem zaključiti, da bo na konferenci prikazano prav vse, o čimer bi bilo treba razpravljati. Na konferenci na primer ne bo govora o načinu pridobivanja jedrskih goriv.

Hkrati pa se moramo zavedati, da predstavlja konferenca šele začetek sodelovanja, ki ga je druga svetovna vojna tako naglo prekinila, sodelovanja, ki mora v sedanjih pogojih izboljšati razvoj znanosti in tehnike na področju, ki obeta človeštvu nove pogoje za velik in nagel razvoj in ki bolj kot katerakoli druga področja terja mednarodno sodelovanje in popolno odkritost glede razvoja.

Drugi korak na tem področju bi moral biti osnovanje mednarodne agencije za neposredno sodelovanje in za medsebojno pomoč pri konkretnem izkoriščanju jedrske energije. Taka agencija pa bi morala delovati izključno v okviru Organizacije združenih narodov.

VELIKOPOTEZEN NAČRT ŠVEDSKIH ATOMSKIH STROKOVNJAKOV

Čez deset let bodo Švedi imeli že svoj atomski avtomobil

Atomski avtomobil se bo «hranil» le enkrat v desetih letih, kar bo dovolj, kajti atomski motor avtomobila več kot toliko itak ne bo zdržal

V juliju lanskega leta je na Švedskem začel delovati prvi atomski reaktor, pred 15 dnevi pa se je v švedskem tisku pojavil prvi resni načrt atomskega avtomobila. Komaj nekaj mesecev po atomski eksploziji v Hirošimi in Nagasakiju je bil na Švedskem, v oktobru 1945. leta, osnovan odbor, ki naj bi deloval za mirnodobsko uporabo atomske energije. Pred kratkim pa je na 30. zasedanju nordijske interparlamentarne zveze predstavnik Švedske izjavil, da imajo na Švedskem urana za 2.000 let. Energija, ki bi jo te zaloge urana dajale, bi lahko zamenjala energijo 150 milijard ton premoga.

Kaj pa atomski avtomobili? Prebivalci Švedske mislijo, da bi se prvi tak avtomobil mogel pojaviti na njihovih cestah že čez 10 let. Tako so vsaj napisali njihovi strokovnjaki. Na sliki, ki so jo objavili pred dnevi, je bila prikazana vsa struktura projektiranega atomskega avtomobila. Dosedanji avtomobil se je smatral za tembolj popolnega, čimveč je imel raznih vzmeti, stikal in podobnih naprav. Z atomskim avtomobilom pa je vprav narobe. Kakor z letalom bodo pri njem imeli le eno ročico ali vzmet, z edino razliko, da bo komandna vzmet hkrati zamenjala tudi zavore in krmilo.

Premik te vzmeti na levo bo usmeril avtomobil v levo. Podobno bo tudi s premikom vzmeti v desno. Kako bo pa vozač urejal brzino? S premikom vzmeti proti sebi, bo vozač brzino povečal, tako da bo povečal verižno reakcijo goriva v atomskem reaktorju, zaradi česar bo avtomobil brzel z večjo naglico. Ce pa bo vzmet pomaknil proti «nosu» avtomobila, bo nastopilo zaviranje motorja odnosno avtomobila.

Čim bo avtomobil dokončan, bo imel goriva že za deset let, torej toliko, kolikor bo ves avtomobil lahko vzdržal. Švedski strokovnjaki so namreč izračunali, da avtomobil ne more vzdržati več kot 10 let in da je po tem obdobju najbolj primeren za staro železo. Če bi bilo potrebno nov avtomobil «hraniti» z uranom, bi bilo prav gotovo to vse predraga zadeva in celo mnogo dražja od sedanjega prevoznega in sedanjega pogonskega sredstva in to tudi če računamo samo enkratno «hranjenje» avtomobila za desetletno vožnjo. Toda nihče med švedskimi strokovnjaki ne računa, da bi kot gorivo uporabljal uran. Vsi verujejo, da bodo do tedaj, ko bo prvi atomski avtomobil izdelan, našli tudi način proizvodnje cenejšega atomskega pogonskega sredstva, kakor pa je uran.

Končno postaja še eno vprašanje. Kako zaščititi vozača in potnike pred uničujočim delovanjem radioaktivnega izžarevanja, ki nastaja pri verižni reakciji atoma? Nevtroni razbijejo atomska jedra in sproščajo veliko toplotno energijo. Pri eksploziji atomske bombe se to dogaja v neznatnem delcu sekunde. V motorju atomskega avtomobila pa je potrebno napraviti tako, da si verižna atomska reakcija sledi in se podaljša, ker bi sicer lahko prišlo tudi do eksplozije. Da bi se pa dosegla popolna varnost, bodo stroški proizvodnje tega avtomobila izredno veliki. Reaktor, v katerem se bo vršila verižna reakcija atoma, bo moral biti obložen z velikim izolatorskim zidom, ki bo verjetno iz svinca, posebni «moderatorji» pa bodo urejali, da reakcija ne bo prenagla, ampak taka kot si jo bo želel vozač avtomobila. Motor avtomobila bo deloval takole: toplota, ki jo bo ustvarjala verižna reakcija v reaktorju, bo napeljana do malega «parnega kotla». Voda v «kotlu» se bo spreminjala v paro, ki bo pod velikim pritiskom napeljana do turbine, ki bo gonila kolesa.

«Primorske zdrahe», ki smo jih pred kratkim gledali na letnem gledališču pri Sv. Ivanu, so sedaj na odru v Benetkah. Seveda ne gre tu za Goldoni-Ruplove «Zdrahe», ampak samo za Goldonijeve «Baruffe chiozzotte», ki jih je režiral v okviru gledališkega festivala na otoku San Giorgio italijanski režiser Carlo Lodovici. Tudi igralci so dobro izbrani, saj srečamo tu priznana imena kot na primer Cesca Baseggia

Hidrocentrala na Trebišnjici največji objekt «Jugoelekeksporta»

Porečje Trebišnjice obsega okoli 2000 kv. km površine in ima izredno veliko padavin, ki ponekod dosegajo do 5.000 mm na leto

Na zasedanju «Jugoelekeksporta», ki bo v prihodnjem septembru v Ženevi, bodo jugoslovanski strokovnjaki predložili dokumentirani material o gradnji sistema hidrocentral v porečju reke Trebišnjice v Hercegovini. Na temelju študij, ki so jih obdelali v letu 1952 in 1953, je ta sistem končno že prešel v načrt «Jugoelekeksporta» za gradnjo hidrocentral v Jugoslaviji, ki bi dajale tok za izvoz v sosedne države. Sistem hidrocentral v porečju Trebišnjice bi dajal povprečno 2.5 milijarde kilovatnih ur električne energije na leto in bi tako predstavljal najmočnejši in največji objekt v okviru «Jugoelekeksporta».

Na posvetovanju, ki so ga pred kratkim imeli strokovnjaki v Trebinju, so zbrali podatke dosedanjih predhodnih del in prikazali zanimive podatke o geografskih pogojih, v katerih se bo ta sistem gradil. Porečje Trebišnjice obsega okoli 2.000 kv. km površine in ima zelo veliko padavin (od 1600 do 5000 mm). Sama Trebišnjica je največja ponikalnica na svetu in eden najbolj zanimivih pojavov na področju jugoslovanskega krasa. Teče skozi Popovo polje, kjer se od oktobra do maja nabere okoli 400 milijonov kub. metrov vode. Poleti pa je to polje obdelano in posejano z raznovrstnimi kulturami, ker se voda spomladi odteče. Po Trebišnjici teče povprečno 100 kub. metrov vode na sekundo oziroma okoli 3.300 milijonov kub. metrov vode na leto. Njen skupni padec znaša 400 metrov, kar bi zadoščalo za dve hidrocentrali.

Za prvo hidrocentralo bi zgradili 110 m visok jez, pred katerim bi se napravilo akumulacijsko jezero z 1.300 milijonov kub. metrov vode. Ta hidrocentrala bi dajala 200 mW (megavatov) toka. Druga hidrocentrala pa bi bila zgrajena tik ob morski obali pri Platah. Ta centrala bi dajala okoli 650 mW toka. Voda bi v to centralo prihajala po 17 km dolgem predoru.

Ves sistem hidrocentral na Trebišnjici bi se po mnenju strokovnjakov mogel izkoriščati tako za domače potrebe, kakor tudi za prodajo električne energije v tujino. Poleg tega bi ta sistem onemogočil poplavljanje 5.000 ha zelo plodne zemlje pri Trebinju in v delu Popovega polja. Hkrati pa bi ta dela omogočila namakanje 17.000 ha zemlje, ki daje tudi po dve žetvi na leto. Vrednost letnih pridelkov s teh površin bi se tako povečala za poldrugo milijardo dinarjev.

Za zboljšanje Salkovega cepiva

Ameriška vlada bo začela v kratkem uresničevati nov obsežen program raziskav za zboljšanje Salkovega cepiva proti otroški paralizi in metod njegovega pridobivanja. Zvezni urad za zdravstvo pa je dodelil vsem šestim tvrdkam, ki izdelujejo Salkovo cepivo, po enega znanstvenega sodelavca za zvezo. Hkrati je ameriška vlada sprostila kakih 300.000 ampul tega cepiva, ki so jih morali pred sedmimi tedni po novih predpisih preizkusiti.

GORIŠKI IN BENEŠKI DNEVNIK

TREBA JE PREPREČITI ZAOSTRITEV GOSPODARSKE KRIZE

Družba "Arrigoni" namerava zapreti podjetje za konserviranje rib v Gradežu

Delavci so preprečili odvažanje strojev - Podjetje hočejo zapreti zaradi pomanjkanja rib - S tem bi ostalo brez zaposlitve nad sto delavcev

Gospodarska kriza v goriški pokrajini se zaostruje iz dneva v dan. Predvčerajšnjim sta goriškega prefekta obiskali delegaciji iz Gradeža in Tržiča. Prefekt De Zerbi se je razgovarjal z ravnateljem Združenih jadranskih ladjedelnic iz Tržiča dr. Crovettijem o položaju, ki je nastal v ladjedelnici po suspenziji 1400 delavcev. V gradeški delegaciji pa sta bila župan prof. Minelli in ravnatelj podjetja Arrigoni.

Že več dni je prebivalstvo Gradeža, posebno pa delavci in njihove družine zaskrbljeno zaradi vesti, ki govore o skorajšnjem zaprtju edinega industrijskega podjetja na otoku. Družba Arrigoni ima namreč tudi v Gradežu podjetja za predelavo in konserviranje rib. V njem je zaposlenih stalno nad 100 delavcev, ob sezonah pa še več stotin ostalih domačinov. Že večkrat je bilo govora, da namerava glavno ravnateljstvo družbe Arrigoni iz Rima zapreti to podjetje, češ da je nedonosno zaradi težav pri nabavi rib na domačem in tujem tržišču. Toda vse doslej so delavci upali, da se to ne bo uresničilo. Zadnje dni pa so v podjetju zapazili razne znake, ki jasno govore o uresničevanju namenov družbe Arrigoni. Zgodilo se je namreč, da so pred desetimi dnevi odpeljali stroj za zapiranje ribjih škatel v Cattolico, kjer je tudi podružnica družbe Arrigoni, kasneje pa so odpeljali tudi več tisoč steklenih posod in poslali blago, pripravljeno za prodajo, v Ceseno, namesto neposredno trgovcem, kakor so delali doslej.

Vse to je upravičeno razburilo zaposlene delavce; zato je notranja komisija obvestila ravnateljstvo podjetja, da delavci ne bodo dovolili odvažanja strojev. To so pokazali tudi v petek dopoldne, ko so mirno preprečili prenos stroja na tovorni avto, ki je prišel iz Sesto Fiorentina. Zaradi mirnega obnašanja delavcev se policija ni vmešala, tovorni avto pa se je odpeljal prazen.

Županstvo v Gradežu je sprejelo delegacijo notranje komisije in poslalo protestno brzojavko predsedniku družbe Baldassareju v Rim. Odgovor upravitelja družbe je dokončno potrdil namero družbe Arrigoni, da zapre podjetje v Gradežu. Med drugim je Baldassare v brzojavki povedal tudi, zakaj so izdali ta ukrep. Sporočil je namreč, da kljub dobri volji podjetje ne more več obratovati, ako ne bodo v njegovo korist izdali posebnih ukrepov. S tem je postalo delavcem v Gradežu jasno, da bodo podjetje prej ali slej zaprli.

V takem položaju so se razen oblasti zganile tudi razne stranke, med njimi demokrščanska, ki pa je v obvestilu, poslanem pokrajinskemu odboru stranke v Gorico, zahtevala, naj se izboljšanju gospodarskega položaja Goriške pomaga z rotacijskim skladom, obljubljenem Trstu in Gorici. Mi dobro vemo, kako teče zadeva z rotacijskim skladom, ki ne bo zadostoval niti za izboljšanje gospodarskega položaja na Tržaškem, kaj šele, da bi prišel v poštev za goriško pokrajino. Ker pa navaja odsek DC, da primanjkuje rib na domačem trgu zaradi prepovedi lova na istrski obali, bi pripomnili, da je edini izhod v jugoslovansko - italijanskem sporazumu o ribolovu. S tem bi bilo omogočeno tudi gradeškim ribičem loviti ribe izven ozkega domačega zaliva in jih prodajati po zmerni ceni podjetju Arrigoni, ki bi na ta način še naprej lahko obratovalo in omogočilo zaposlitev več stotin gradeških domačinov.

Rojstva, smrti in poroke

V goriški občini je bilo od 17. do 23. t.m. 18 rojstev, 15 primerov smrti, 8 oklicev in 5 porok.

Rojstva: Viviana Visintin, Renzo Luisa, Guerrino Musina, Mariagrazia Lorenzon, Giuseppe Novelli, Ezio Pellegrinon, Michele Garzillo, Annamaria Luonzo, Sandra Dell'Angela, Gianfranco Tedeschi, Carmen Rusjan, Giuliana Rivolt, Dorotea Sfiligoj, Maria Stekar, Franco De Gregorio, Tiziana Borgher, Fabio Fiocco, Claudio Grasselli.

Smrti: 78-letni upokojenec Massimiliano Kuhn, 71-letna gospodinja Maria Mikulus, 44-letni invalid Giuseppe Kofol, 69-letna gospodinja Saveria Brisco vd. Grusovin, 48-letna gospodinja Carmela Clancic, 69-letna gospodinja Giovanna Rocco, vd. Busetti, tri mesece stara Carmela Catanzaro, 20 ur stara Rosanna Braidot, 32-letna gospodinja Emma Bastiani, vd. Karlovini, 70-letni upokojenec Giuseppe Minut, 83-letna gospodinja Anna Erzen, vd. Camero, 65-letni upokojenec Giuseppe Marvin, 56-letna gospodinja Tranquilla Tomat, 72-letni knjigovez Antonio Pertot, 58-letni ribič Angelo Febretto.

Oklici: mehanik Rodolfo Cherpan in gospodinja Maria Devetak, agent javne varnosti Antonio Mallardo in trgovska pomočnica Bruna Panciera agent civilne policije Paolo Bastoni in trgovska pomočnica Maria Radanich, Carlo Folla in gospodinja Silvana Vrech, uradnik Giuseppe Gargiullo in gospodinja Flora Mascio, pleskar Valerio Cocetta in gospodinja Milena Paoletti, policijski stražnik Felice La Torre in delavka Elvira Simcic, kamnosek Ottavio Weffort in gospodinja Elisa Magnarin.

Poroke: mehanik Luciano Brumatti in delavka Giovanna Nanut, policijski stražnik Sigismondo Innamorati in gospodinja Amalia Poletti, šofer Elio Rodella in gospodinja Caterina Strukelj, šofer Umberto Tessari in tkalka Armanda Borghese, policijski stražnik Raffaele Carrozzo in trgovska pomočnica Elda Agni.

DEZURNA LEKARNA

Danes posluje ves dan in ponoči lekarna S. Giusto, Korzo Italia 106 - tel. 31-52.

Še vedno nerešen spor v livarni «SAFOG»

Kljub številnim protestom delavcev, zaposlenih v livarni SAFOG v Gorici, ravnateljstvo noče slišati o izplačilu proizvodne nagrade svojim uslužbencem pred poletnimi počitnicami. Po sestanku v preteklem tednu, na katerem so se srečali nekateri člani notranje komisije in zastopniki podjetja, je bilo upati, da bo le prišlo do uresničitve delavskih zahtev, toda ravnateljstvo je zopet izigralo svoje uslužbence. Položaj je postal nako napet, da so včeraj delavci mislili stavkati, vendar do stavke ni prišlo, ker so v zadnjem trenutku zastopniki delodajalca sporočili, da bi želeli sestati se s člani notranje komisije.

Ker so pogajanja z ravnateljstvom vodili le nekateri člani notranje komisije, zato tudi se ni prišlo do zaželenih rezultatov! Nujno je, da v akciji za izplačilo proizvodnih nagrad sindikalne organizacije nastopajo enotno.

Obvestilo

Odbor Dijaške Matice obvešča vse, ki želijo biti sprejeti v Dijaški dom v Gorici. Svetogorska ulica št. 42, kot notranji ali zunanji gojenci v šolskem letu 1955-56, da morajo vložiti prošnjo na posebni tiskovini, ki jo dobijo na sedežu ZSPD v Gorici, Ul. Ascoli 1-I. najkasneje do 31. avgusta t. l.

Vsa nadaljnja pojasnila prejmejo istotam.

Izlet SPD

SPD v Gorici organizira v soboto 30. in v nedeljo 31. t. m. izlet na Nevejsko sedlo in na Prestreljenik. Prevoz bo z avtobusom. Odhod v soboto ob 15 uri, izpred kavarne Bratuž. Vpisnina pri D. Suligoju do četrtka. Voznina za člane 750 lir, za nečlane 850 lir.

KINO

CORSO. 17.00: «Strah», I. Bergman in E. Wieman.

VERDI, 17.00: «Ujetnik rudnika», G. Cooper.

CENTRALE. 17.00: «Tragična balada», M. Lawrence.

VITTORIA, 17.00: «Desperados ob meji», R. Calhoun.

KINO NA ODPRTEM. 21.00: «Parižanka v Rimu», A. M. Ferrero in A. Sordi.

„Primorske zdrahe" v izvedbi SNG iz Trsta

Sobotno in nedeljsko gostovanje SNG iz Trsta je po dolgoletnem odmoru zopet poživilo naše kulturno življenje, zato mu dolgujemo večjo pozornost.

Preden se ustavim pri «Primorskih zdrahah» dr. Mirka Rupla, moram opozoriti da je to eno izmed tistih Goldonijevih del, ki je vedno v nevarnosti, da zaide iz komedije v farso. Že dinamika snovi same in ostra izrezanost karakterjev, vzetih iz določenega okolja, sili režijo in igralce k temu.

Moram reči, da se je režija dobro zavedla te nevarnosti in da so se ji skušali izogniti, vendar pa so se nekatere, zlasti moške kreacije zelo približale tej meji.

Mislim, da tega niso bili toliko krivi ne igralci ne režija, temveč srečna, toda nevarna Ruplova ponašitev. Zdi se mi namreč, da se je občinstvo malo preveč smejalo dialektalnim biserom in vzklikom, vzetim iz narečja naših obmorskih vasi, in pri tem pozabilo na tipe, ki postanejo komični ne toliko zaradi jezika kot zaradi situacije same in zaradi dialoga.

Rekel sem že, da tega niso krivi igralci, ker je vsak od njih dovršeno odigral svojo vlogo, vendar so se mi zdele ženske kreacije bolj umirjene in bolj blizu Goldonijevim tipom, polnim vsakdanje resnice.

Posebno Valerija Silova nam je pustila spomin. «Tone», kakršno bomo lahko še našli na križanskih stopnicah v grljanskem portiču pred barkovljansko hišo, na odru pa morda nikdar več.

Tea Starčeva je ustvarila tako dovršen lir na pol naivne a vendar hudomušne Terezke, da jo skupno s Tono najdemo lahko le na našem Krasu.

Takojšen stik z občinstvom je našla tudi Zlata Rodoškova v vlogi temperamentne Pepke in ga včasih spravila v pravo navdušenje, posebno v daljšem samogovoru ob koncu igre, ko pred tujim uradnikom brani sloves naših dražestnih, čeprav navihanih Primork.

Tudi Stefka Drolčeva v vlogi Urške je bila pristno domače dekle, polno svežine in prijetnosti; škoda da je skopost vloge ni dovolila pokazati svojih resničnih odrskih zmožnosti, kot smo jih že videli v drugih delih.

Isto moram reči tudi o Vani Eme Starčeve, ki nam je ustvarila krepak in prepričljiv ženski lik.

Od moških stvaritev je bila brez dvoma najboljša kreacija Modesta Sancina. Podal nam je jecljajočega Lipeta, v katerem najdemo preprost toda pošten domač značaj, čeprav bi se na prvi pogled zdelo, da stoji pred nami samo zato, da nas s svojim govorom zabava. Mislim, da je njegova pot do sodišča v svoji preprostosti bolj ganljiva kot pa smešna.

Tudi Jožko Lukeš je ustvaril enega izmed najbolj dovršenih likov ter je s svojo zadržano interpretacijo podal res gosposkega Izidorja.

Julij Guštin in Miha Baloh sta podala dva dobra tipa zaljubljenih in vročekrvnih ljubimcev, kot jih najdemo samo ob topli morski obali.

Silvij Kobal je bil morda malo preveč živahen, vendar je njegov Tomaž res tak, da razburi celo ribiško naselje in vžge ljubosumnost ostalih dveh zaljubljencev.

Stane Raztresen in Anton Požar sta bila dva krepka vaška moža, ki trdno stojita na tleh. S svojo možatostjo in s svojimi nastopi sta pomirjevala razbeljeno ozračje, ohranjevala pa še vedno tisto mero komike, ki jo je komedija zahtevala.

Omeniti moram tudi Drobanta Josipa Fišerja, ki je bil res pristen sodnijski sluga, zvest svoji službi, ki pa vseeno ne zavrne male napitnine.

Dostojno sta zasedla svoji vlogi tudi Vojko Cesar in Edvin Švab kakor tudi vse ostale skupine, predvsem lepa četa nočnih vasovalcev.

Poudariti moram še enkrat visoko umetniško višino celotnega ansambla, ki je s svojo igro zajel in si na hip osvojil celotno občinstvo. Enako moram tudi poudariti okusno in racionalno scenerijo, ki je v določenih trenutkih s pomočjo spretne razsvetljave dosegla toliko sugestivne moči, da se je zdelo, da tudi ona sama sodeluje kot bi bila živo bitje.

Prepričan sem, da izražam mnenje vseh gledalcev, če rečem, da smo vsi SNG iz srca hvaležni za njegov obisk in da si vsi želimo, da bi ga zopet kmalu pozdravili tu med nami.

O. C.

ŠPORTNI DNEVNIK

VČERAJ ZADNJA GORSKA ETAPA NA TOURU

Belgijec Brankart na cilju prvi pred L. Bobetom, Gaulom in Geminianijem

Bobet drži trdno rumeno majico - Etapa na kronometer bo še edino lahko prinesla kako spremembo

PAU, 26. — Za drugo in težjo pirenejsko etapo je danes dopoldne ob 10. uri startalo 70 dirkačev. Prevoziti so morali 206 km, pri tem se pa vzpeti najprej na prelaz Hailla, kar je bilo malenkost (komaj 490 m višine), nato pri 85. km na 2113 m visoki Tourmalet in pri 151. km na Col d'Aubisque (1710 m).

Dirkači vozijo dlje časa skupaj, čez Bose du Haillo (50 km) pa vozi prvi Benedetti pred Darrigadom, Rubyjem in vsemi ostalimi. Borba se pa prične na prvih vzpetinah Tourmaleta in v napad se prvi spusti Španec Poblet. Skoraj takoj ga dohiti Gaul, nato L. Bobet in Španec Lorono. Bauvin skuša dohiteti te štiri, približa se jim že na 100 m, a tedaj odneha. Čez Tourmalet vozijo prvi štirje v navedenem redu. Pri 121. km je z njimi tudi Buchonnet in tu imajo več kot 3' prednosti pred skupino 18 dirkačev, med katerimi so Fornara, Geminiani, Rolland, Astrua in drugi.

Začne se vzpon na Col d'Aubisque. Pri Souloru, to je 8 km od vrha, sta Gaul in L. Bobet že sama v vodstvu. Slede Lorono po 1'43". Geminiani in Brankart po 2', Buchonnet po 3'10" in po 4'50" sledi skupina 14 dirkačev, med katerimi pa ni več Fornare in tudi ne Pobleta; to skupinico vodita Astrua in Rolland.

Čez Col d'Abisque vozi prvi Gaul, takoj za njim L. Bobet, Brankart in Geminiani pa imata 1'55" zaostanka. Astrua je s svojo skupino zaostal za 5'05", Fornara, ki ga je Coletto počakal, pa celo za 12'.

V dolgi vožnji navzdol proti Pauju se prvi štirje združijo, na cilj pa privozi prvi Brankart, dirkač, čigar ime se je že stalno pojavljalo med prvimi, a je to pot uspel, da si je osvojil tudi etapno zmago. Ta njegova zmaga je seveda še toliko pomembnejša, ker je šlo za eno najtežjih etap na vsem Touru.

Bobet je kajpak ostal še nadalje v vodstvu in še bolj se je odmaknil od konkurentov, ki mu pač ne bodo mogli več škoditi. V petek je sicer na sporedu še etapa na kronometer za posameznike, vendar Bobet tudi v tem pogledu ni slab in gotovo bo privozil v Pariz z rumeno majico.

Italijanski dirkači so zaostali in zlasti Fornara je precej padel v splošni klasifikaciji. Rahlo namigavanje, da bodo Fornara, Astrua in drugi Bobetu mogoče vendar nevarni, se je izkazalo za neutemeljeno. Bobeta italijanski dirkači vse čas niso ogrožali in ko je prišel odločilen trenutek, je Bobet s suvereno superiornostjo prevzel vodstvo.

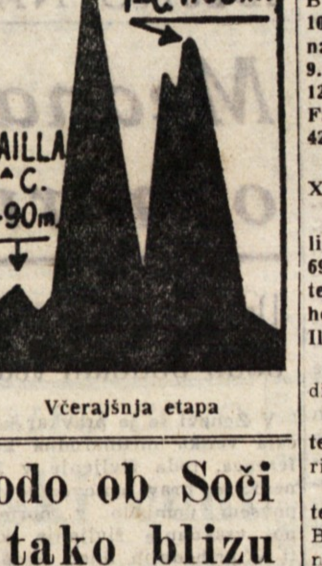

Včerajšnja etapa

Vrstni red na cilju XVIII. etape (Saint Gaudens - Pau, 205 km):

1. Brankart 6.39'39"; 2. L. Bobet, 3. Gaul, 4. Geminiani, vsi s časom zmagovalca; 5. Ockers 6.42'05"; 6. Ruiz, 7. Impanis, 8. Buchonnet, 9. Nolten, 10. Rolland, 11. Quentin, 12. Mahè, 13. Close, 14. Astrua, vsi s časom Ockersa; 15. Bovay 6.42'17"; 16. Lorono 6.42'19"; 17. Robinson 6.42'24"; 24. Coletto 6.50'08"; 25. Fornara i. č.; 26. Giudici i. č.; 27. Fantini 6.54'26"; 29. Pezzi i. č.; 34. Monti i. č.; 41. Benedetti 6.56'32"; 51. Barozzi 7.02'49".

Splošna klasifikacija po XVIII. etapi:

1. L. Bobet 109.16'09"; 2. Rolland 6,04"; 3. Gaul 7'43"; 4. Brankart 7'45"; 5. Geminiani 10'21"; 6. Astrua 13'11"; 7. Fornara 14'56"; 8. Ockers 22'32"; 9. Close 24'45"; 10. Quentin 28' 12"; 13. Coletto; 24. Monti; 26. Fantini; 30. Giudici; 34. Pezzi; 42. Barozzi; 46. Benedetti.

Klasifikacija moštev po XVIII. etapi:

1. Francija 325.34'41"; 2. Italija 326.39'31"; 3. Belgija 327.27' 69"; 4. Holandska; 5. SV Center; 6. Spanija; 7. Vzhod; 8. Zahod; 9. Svica; 10. Mešano; 11. Ile de France.

Čez posamezne vrhove so dirkači vozili v tem redu:

Bosse du Hailla - tretja kategorija: 1. Benedetti, 2. Darrigade, 3 Ruby.

Col du Tourmalet - prva kategorija: 1. Poblet, 2. Gaul, 3. Bobet L., 4. Lorono, 5. Buchonnet, 6. Astrua, 7. Brankart, 8. Van Genechten, 9. Geminiani, 10. Mahè.

Col de l'Abisque - prva kategorija: 1. Gaul, 2. L. Bobet, 3. Brankart, 4. Geminiani, 5. Buchonnet, 6. Lorono, 7. Mahè, 8. Ruiz, 9. Nolten, 10. Ockers.

Splošna klasifikacija za veliko gorsko nagrado:

1. Gaul 84 točk, 2. Louison Bobet 70, 3. Brankart 44, 4. Gelabert 31, 5. Astrua 30, 6. Lorono 28, 7. ex aequo: Fornara, Nolten 24, 9. Geminiani 23, 10. Scodeller 18, 11. Coletto 17, 12. Buchonnet 15, 13. Caput 13, 14. Mahè 11, 15. Poblet 10.

Zakaj iščejo vodo ob Soči ko jo imamo tako blizu

(Nadaljevanje s 3. strani)

kov, podtalna voda na levem soškem bregu pa ne izhaja iz vseh pritokov, temveč samo iz Soče in iz njenih levih pritokov, to je iz onih, ki prihajajo z jugoslovanskega ozemlja, medtem ko je podtalna voda italijanskega izvora samo na desnem bregu Soče. «Zanimivi so — čitamo na sedmi strani omenjenega poročila — 1918. leta objavljeni podatki o padavinah (dež in sneg) v soškem bazenu (ki brez bazena reke Ter, desnega soškega pritoka, meri 2288 kv. kilometrov). Po podatkih 29 postaj znašajo letne padavine v soškem bazenu (brez Tera) nič manj kot 2.177 metrov, še več, v bazenu zgornje Soče znašajo 2.467 metrov, na trnovsi planoti pa celo 2.8 metra. Pojavljajo se včasih ogromne dnevne padavine, kot na primer 0.286 metra v enem samem dnevu, na postaji Krekovec, dne 12. oktobra 1891. Te ogromne padavine, ki so posledica strmih kraških višin, ki se dvigajo nedaleč od morja v vlažnih južnih zračnih tokovih, nam odkrivajo bogastvo podtalne vode v spodnji furlanski nižini, kar nam jamči to podtalno vodno bogastvo, na katero se Trst lahko vedno in brezpogojno zanaša.»

Tako torej: na vodo iz reke Reke-Timava se ne moremo zanašati, ker prihaja iz Jugoslavije, na podtalno vodo v furlanski nižini, ki tudi prihaja iz Jugoslavije, pa se lahko brezpogojno in vedno zanašamo! Toda timavska voda je zato v nevarnosti, trdijo zagovorniki novega vodovoda, ker jo nameravajo Jugoslovani izkoristiti za električno hidrocentralo (menda pri Ospu). Na Soči pa že obratuje taka hidrocentrala, nakar pa teče njena voda neovirano naprej na Furlansko. In prav tako bi prišla bistriška voda k Ospu, ki je prav tukaj pred nosom, mnogo bliže kot Timav in seveda še mnogo bliže kot furlanska podtalna voda. Razen tega se je v Jugoslaviji že govorilo o tem, da bi ponudili električno silo nove centrale tudi Trstu, in nov vodovod iz Ospa bi stal brez dvoma mnogo manj kot oni iz Furlanije.

Iz pravkar povedanega je razvidno, da tržaškemu in sploh nobenemu mestnemu vodovodu ne preti nobena nevarnost, dokler se reke izkoriščajo samo za električne centrale, pač pa postane položaj zelo kritičen, ako se začenjajo izkoriščati za intenzivno namakanje zemlje in za bonifikacijo, kar se že dogaja v Padski nižini, kjer se njeno prebivalstvo že prepira zaradi izkoriščanja rek, ki jo namakajo. V tem sporu so tudi beneški poljedelci, katerih vodni interesi segajo do desnega brega Soče. Zaradi tega se tudi bodoči tržaški vodovod ne upa po vodo italijanskega izvora na desni breg Soče, ker bi prišel v konflikt z interesi beneških poljedelcev. O tem in drugih vprašanjih, ki se tičejo tržaškega vodovoda se bo govorilo v prihodnjem članku.

BREZAN

L. Soerensen pri Fiorentini

Fiorentina, ki si je ze pridobila za novo sezono Brazilca Julinha in Italoargentinca Montuorija, je sedaj končala še pogajanja za pridobitev Danca Leslieja Soerensena, ki je preteklo sezono igral pri Milanu. Potem ko je Milan pristal, je Fiorentina prejela še po telefonu iz Kopenhagena pristanek samega Soerensena. Danec bo igral 13. avgusta v kontinentalnem moštvu proti Angliji, potem pa bo okrog 20. avgusta prispel v Firence.

ŠTRITOF IZBOLJŠAL REKORD NA 3000 M

Na atletskem mitingu v Beogradu je postavil Štritof nov jugoslovanski rekord na 3000 m s časom 8:14,8 in s tem za 4 sekunde popravil rekord, ki sta ga skupno držala Mihalič in Ceraj.

TEKMOVANJE ZA DAVISOV POKAL

PRIPRAVLJANJE V MILANU

MILAN, 26. — Danes dopoldne so švedski igralci, ki bodo nastopili proti italijanski teniški reprezentanci v dvoboju za Davisov pokal, imel trening, ki je trajal približno eno uro. Toliko so trenirali tudi popoldne. Dopoldne so trenirali tudi Italijani.

Jutri, pozno popoldne bo objavljen spored dvobojev.

POKAL GALEA

MONTECATINI, 26. — Začelo se je teniško tekmovanje za «Pokal Galea», ki se ga udeležujejo juniorska moštva Avstrije, Jugoslavije, Španije, Italije in Monaca.

Prvi dvoboj med Avstrijo in Monacom se je končal s 4:1 za Avstrijo.

Osma Trabertova zmaga nad Seixasom

V finalu za prvenstvo Pennsylvanije je Tony Trabert premagal dosedanjega prvaka Vica Siexasa s 6:1, 6:2, 6:3. To je že osma Trabertova zmaga nad 31-letnim prvakom Filadelfije. V dvoje pa sta Trabert in Seixas premagala Burrowsa in Clarka s 6:2, 6:3, 6:4.

* * *

V Travemuendu je Van Voorhees (ZDA premagal Angleža Mottrama v finalu s 6:2, 1:6, 6:2. V dvoje pa sta Italijana Belardinelli in Lazzarino premagala Mottrama in Van Voorheesa s 7:5, 6:3.

* * *

V Erlangenu je zmagal na teniškem turnirju Jaroslav Drobny, ki je v finalu premagal Avstralca Arkinstalla s 6:2, 6:2, 6:1. Igra je trajala 55 minut.

Spet novo moštvo za reprezentanco proti Angliji

PARIZ, 26. — Tajnik Evropske nogometne zveze Pierre Delaunay je danes objavil postavo evropske reprezentance, ki bo 13. avgusta nastopila proti angleškemu moštvu v Belfastu.

Postava je bila spremenjena, ker so nekatera madzarska, nemška in španska moštva odklonila povabilo, da stavijo svoje igralce na razpolago.

Takšna je nova postava evropskega moštva:

Vratar: Buffon (It.)

Branilci: Hannapi (Avstr.), Gustavson (Šved.), Van Brandt (Belg.)

Krilca: Ocwirk (Avstr.), Boškov (Jug.)

Napadalci: Soerensen (Dan.), Boniperti (It.), Kopa (Fr.) Vukas (Jug.), Vincent (Fr.)

Rezerve: Eriksson (Šved.), Schlegel (Avstr.), Jonquet (Fr.), Zebec (Jug.)

Danec Soerensen je sedaj kot profesionalec v Italiji.

Čeprav v moštvu ni Madžarov, še vedno nismo mnenja, da bi reprezentanca ne bila lahko boljša. Sicer pa sploh ne vidimo razloga, zakaj naj evropska reprezentanca igra proti Angliji. Mar zato, ker so Angleži na otoku? V ostalem namreč vemo, da Angleži nogometu že davno niso več kot toliko drugih in če je torej treba proti njim stavljati posebno evropsko prezentanco. Mar ne bi mnogo bolj upravičeni Madžari, da bi si zaželeli kaj dobnega? In končno — ne bi bilo bolje pustiti v stem času nogometaše, da čivajo. Madžari so zelo pamno ukrenili, ko so dejali, da igralcem potreben počitek bodo zaradi tega v tistem čaprosti. Tudi Jugoslovani storili mnogo bolje, če bi nali kot Madžari.

UDA drugi finalist v Srednjeevropskem pok

BRNO, 26. — Moštvo UDA Prage je včeraj po dveh neločenih tekmah premagalo Svana iz Bratislave z 2:1. Go sta dala desni krilec Plus po strelu iz kota in desno k lo Hlavaček iz voleja. Po za UDA je dosegel svoj gol Slovan. Sodil je Avstri Maier.

Odgovorni urednik
STANISLAV RENKO
Tiska Tiskarski zavod ZTT

"MOTO GUZZI
KLASICNI PROIZVODI
POSEBNE CENE.
Sezonski:
«CARDELLINO» 99.500,
«ZIGOLO» 137.000,
«LUKSUZNI ZIGOLO» 153.000,
«GALLETTO» 249.000,
«AIRONE 250 za turizem» 349.000,
«SPORT» 364.000,
MOTORJI s tovornikom za 15 stotov.
Okoristite se s takojšnjo dobavo.
Avtomehanična delavnica brusenje cilindrov
CREMASCOLI
UL. FABIO SEVERO
TRST
TEL. 38-903

KINO PROSEK-KONTOVEL
predvaja danes 27. t. m. ob 20. uri film:
«OPERACIJA APFELKERN»
Nagrajen na festivalu v Cannesu

KINO V KRIŽU
Danes, 27. t. m. ob 21. uri
Francis proti zarotnikom
Donald O'Connor

Kino na Opčinah
predvaja danes 27. t. m. z začetkom ob 18. uri film:
„Dragulji madame De..."
Igralci: DANIELLE DARRIEUX, CHARLES BOYER, VITTORIO DE SICA in LIA DI LEO
Kino po želji na odprtem ali pa v zaprtem prostoru.

Vladimir Bartol: **MLADOST PRI SVETEM IVANU** (Druga knjiga)

TEŽKA JE POT DO UČENOSTI

42. Drugo poglavje: V CIRIL-METODOVI ŠOLI - UČITELJ ADAMIČ - NOVA KATASTROFA

21.

Ko je bil «nono» obolel, mi ni nihče povedal, da je zapisan smrti. Pa tudi če bi mi bil kdo povedal, sem bil premajhen, da bi bil to doumel. Šele ko je ležal na mrtvaški postelji in so ga nato zabitega v krsto odnesli pogrebci iz hiše, sem se začel zavedati, da ga ne bom nikoli več videl.

Ko sem izvedel, kako je z Jelkino boleznijo, sem bil že večji in mi je bilo po izkušnji z «nonotom» popolnoma jasno, da bo morala umreti in kaj to pomeni: zabili jo bodo v krsto in odpeljali na pokopališče, kjer jo bodo zakopali v grob. In nikoli več ne bo prišla na naš vrt in nikoli več se ne bo igrala z nami.

V Jelko nisem bil zaljubljen, tudi v najbolj otroškem smislu ne. Vsaka čustvena zavzetost, pa če je še tako nedolžna in odmaknjena, zahteva določenih energij; danes mislim, da sem bil s šolo in s svojimi raznovrstnimi zbirkami in zanimanji preveč zaposlen, da bi imel še za kaj drugega energij na razpolago. Vendar je Jelkina bolezen, ki je bila dolgotrajna in mučna, na čuden način zavzela mojo fantazijo.

Nekoč je mama povedla Mašenko in mene na obisk k bolni deklici. Bili smo le za trenutek v bolničini sobi. Jelka je ležala na belem zglavju in pokrita je bila z rožnato odejo. Njen neskončno shujšani obrazek sredi temnih las ni bil nič manj bel od zglavja in rjuh. Podala nam je koščeno ročico z mrtvo kretnjo. Pri tem se je skušala nasmehniti, toda njen obraz se je samo bolestno spačil.

Takoj zatem so nas povedli v sprejemnico, kjer smo še nekaj časa posedeli z gospo in Olgo. Olga je bila zgovorna in je venomer čebljala o bolni sestri, o katere usodi tudi takrat ni še ničesar slutila.

Ko smo odhajali, nama je mama rekla: «Olgi tudi zato ne povedo resnice o Jelki, ker se bojijo, da ji ne bi v svoji nepremišljenosti povedala, kako je z njo. Jelka namreč misli, da bo šla na spomlad na Gorenjsko, kjer ji bo sveži zrak v smrekovih gozdovih povrnil zdravje. Revica pa spomladi gotovo ne bo več dočakala.»

Ob teh besedah me je neskončno zabolelo pri srcu. Doma sem si poiskal samoten kotiček na vrtu in v ušesih mi je brnela pesem, ki nam jo je oče pel, ko smo bili še čisto majhni: «Prišla bo pomlad...»

Obšla me je neizrečena žalost. Za «nonota» se nisem nikoli čudil, da je umrl. Bil je starček in vse pravljice so govorile, da morajo starčki prej ali slej umreti. Povrh vsega sem bil še hud nanj, ker mi ni verjel in je postavil moje pripovedovanje o mojih nočnih pohodih na preizkušnjo.

Toda Jelka je bila eden izmed nas otrok in bila je tako neskončno dobra. Ni mi hotelo v glavo, da bi njeni bolezni ne bilo odpomoči. Kaj zdravniki in njihova veda res nič ne premorejo? Zakaj obljubljajo Jelki, da pojde šele na spomlad na Gorenjsko med smrekove gozdove, ko bo že prepozno, ko je ne bo več, če smrečje zares pomaga pri ozdravljenju pljučne bolezni? Zakaj je ne pošljejo takoj?

Tu je nenadoma pridobila moja fantazija predmet, ki se ga je mogla s pridom oprijeti. Od tistega dne sem sleherni večer, kdaj tudi čez dan, sanjaril in koval načrte, kako bom Jelko ozdravil. Poprosil bom njene in svoje starše, da naju odpravijo v smrekove gozdove kam na Gorenjsko. Tu jo bom hranil z jagodami in drugimi gozdnimi sadeži. Toda jedro mojega zdravljenja bo drugo: govoril in prigovarjal ji bom, da mora ozdraveti. Komaj verjamem, da sem bil do takrat kaj slišal o sugestiji, — izraz, ki sem ga bil spoznal veliko pozneje, — da o kaki zdravilni metodi s sugestijo ali kakim podobnim psihičnim faktorjem sploh ne govorim.

Pripovedoval sem že, kako sem kot predšolski otrok brezpogojno veroval v nekakšno magično moč besede. Moji čarovni izreki, moja pripovedovanja «nonotu» so temu zgovoren dokaz. Če so šolska doba, pristop k «Sokolu» in druge družbene terjatve potisnile to moje verovanje ob stran in ga potlačile v podzavest, pa je ob Jelkini bolezni privrelo z vso svojo prvobitno silo na dan.

Svoj načrt, svoje prigovarjanje Jelki sem med njeno boleznijo izdelal do vseh tistih podrobnosti, ki jih premore naiven, toda za duševne stvari dovzeten in v njih bistroviden otrok. Živo sem si predstavljal, kako se bova naselila v koči sredi smrekovega gozda, kako bom zakuril ogenj v ognjišču, kako in kaj ji bom kuhal, kako bom zanjo nabiral jagode in ji jih nosil; predvsem pa, kaj in kako ji bom govoril.

Vse to fantazijsko doživljanje in izživljanje mi je ostalo do danes v tako živem spominu, da bi ga mogel v vseh podrobnostih obnoviti. Naj bo moj spomin, kar tiče zunanjih faktov, že tako pomanjkljiv, je v pogledu mojega lastnega notranjega doživljanja natančen in zanesljiv kakor kronometer.

Ko je načrt tako stopnjo za stopnjo dozoreval v meni, sem se nekega večera odločil: jutri stopim pred starše in jim ta svoj načrt razodenem. Morali mi bodo pomagati in me podpirati v njem.

Toda ko sem naslednje jutro vstal, sem opazil, ko stopil na noge, kako sem ves majhen in šibak. Videl sem, sem še otrok, in jasnina dneva me je poučila, da če starši in drugi ljudje že ne bodo smejali, pa za gotovo ne bo jemal resno mojega predloga. Bil sem obupan in tiho zaprl v svojo žalost.

Ko pa sem zvečer zopet legel v posteljo, mi je bilo enkrat spet vse jasno: Jelke ne bo nihče ozdravil, če je ne ozdravim. Spet sem imel čisto natančno vizijo kraja vsega okolja, v katerem bova živela z Jelko. Spet so podrobnosti moje strežbe in mojih pogovorov z bolnico. beseda, ki bi jo moral izreči deklici, vse prigovarjanje vanje zaupanja v samo sebe, vse to mi je z največjo čenostjo zvenelo v ušesih. Dà, tiho, čisto tiho sem izgovarjal besede, kajti pri zaprtih očeh sem videl, kako sedim z v gozdni koči in kako se dragi deklici sleherni dan čujejo moči.

«Ti boš ozdravela, Jelka; samo hoti», sem ji prigovarjal «V tebi je moč, samo spoznati jo moraš. Nočem, da obupuješ Hoti, upri se bolezni! Zaupaj vame!»

Stisnil sem jo za zapestja in ji gledal v oči: «Hoti, da boš zdrava. Hoti in zaupaj vame!»

Toda naslednje jutro je prišlo spet spoznanje lastne majhnosti in nemoči. Spet si nisem upal spregovoriti staršem, sem čutil, da nihče ne bo zaupal in verjel otroku. In vendar je bilo v meni trdno prepričanje, da bi mogel Jelki vrniti zdravje.

Nekega večera se je vrnil oče iz kavarne domov z neobičajno resnim obrazom. Mama, ki je imela zlasti do očeta «šesti čut», ga je takoj vprašala:

«Kako je z Jelko?»

«Zelo slabo. K-r se boji, da gre z njo h koncu.»

«Ubogi, ubogi otrok!» je vzkliknila mama. «Morda bo to zanjo odrešenje, toda starši, nesrečni starši, ki tako visijo na tem otroku!»

(Nadaljevanje sledi)